

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY NADARZYN
NA LATA 2014-2020**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII	6
1. PODSTAWY PRAWNE	6
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE.....	7
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	15
1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE	15
2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA	16
3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE	16
4. STRUKTURA GOSPODARCZA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY	20
5. EDUKACJA I WYCHOWANIE	27
6. ŻYCIE KULTURALNE I INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA	29
7. OPIEKA ZDROWOTNA I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	35
8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	40
9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI	45
10. PRZESTĘPCZOŚĆ.....	46
11. POMOC SPOŁECZNA	48
12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE.....	59
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM” ...	61
14. ANALIZA SWOT	76
15. WNIOSKI Z DIAGNOZY	82
III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	84
IV. PROGRAMY I PROJEKTY.....	92
V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	93
SPIS TABEL I WYKRESÓW	97

WPROWADZENIE

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądanych struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza strategia została opracowana w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Nadarzynie. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele środowisk kultury, policji, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, samorządu lokalnego. Wśród nich:

- Edyta Gawrońska – Sekretarz Gminy Nadarzyn,
- Grażyna Witkowska – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nadarzynie,
- Krystyna Masłowska – Pełnomocnik Wójta ds. Uzależnień,
- Maria Jaworska – Inspektor oświaty Gminy Nadarzyn,
- Adam Chustecki – Dyrektor SPGZOZ Nadarzyn,
- Witold Gołyński – Komendant Komisariatu Policji w Nadarzynie.

Moderatorem prac nad dokumentem było Centrum Wspierania Służb Społecznych w Częstochowie.

Strategia ma charakter wieloletni; została przygotowana na lata 2014-2020. Ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii

Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z pięciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Infrastruktura transportowa i komunikacyjna; Struktura demograficzna i zasoby mieszkaniowe; Struktura gospodarcza i sytuacja na rynku pracy; Edukacja i wychowanie; Życie kulturalne i infrastruktura sportowo-rekreacyjna; Opieka zdrowotna i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc w rodzinie; Przestępczość; Pomoc społeczna i Organizacje pozarządowe.*

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Przy istniejącym obecnie ogromnym zapotrzebowaniu na myślenie i działanie strategiczne należy pamiętać, że sam fakt przygotowania strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Tutaj, odpowiedzialność spada na lokalnych polityków, działaczy, przedstawicieli

różnych instytucji, zarówno administracji samorządowej, jak i organizacji pozarządowych. I tylko ich skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nadarzyn na lata 2014-2020 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 182 ze zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2013 r. poz. 594 ze zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 1356 ze zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 135 ze zm.),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2013, poz. 1456),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 1228 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2012 r. poz. 124 ze zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 674 ze zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 ze zm.),

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 ze zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 966 ze zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 ze zm.).

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nadarzyn na lata 2014-2020 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (projekt),
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze”,
- Strategia Rozwoju Powiatu Pruszkowskiego do 2025 roku,
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Nadarzyn do 2020 roku.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie

większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „*Unia innowacji*” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „*Młodzież w drodze*” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „*Europejska agenda cyfrowa*” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „*Polityka przemysłowa w erze globalizacji*” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do Małych i Średnich Przedsiębiorstw, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu „*Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „*Europejski program walki z ubóstwem*” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to z kolei najważniejszy średniookresowy dokument rozwojowy na szczeblu krajowym, określający cele strategiczne do 2020 roku. Wyznacza on trzy obszary strategiczne: *Sprawne i efektywne państwo*, *Konkurencyjna gospodarka*, *Spójność społeczna i terytorialna*, w których koncentrują się główne działania, oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Dokument z jednej strony wyznacza działania służące usuwaniu barier rozwojowych, w tym ujawnionych przez kryzys gospodarczy słabości polskiej gospodarki, a z drugiej skupia się na wspomnianych powyżej potencjałach, które będą stymulowały rozwój kraju.

Strategia stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych (Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa), które powinny przyczyniać się do realizacji założonych w niej celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy w niej wskazane. Dokument skierowany jest nie tylko do administracji publicznej, ale także do środowisk społecznych i gospodarczych, które uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest również odniesieniem na gruncie krajowym dla dokumentów strategicznych przygotowywanych w kraju na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych (uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa). Wskazane w strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020” i są z nią spójne.

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w Polsce w latach 2014-2020 w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Instrumentami realizacji

Umowy są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Dokumenty te wraz z Umową tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.

Umowa ściśle wiąże strategię wykorzystania środków europejskich z realizacją Strategii Rozwoju Kraju 2020 i Strategii Europa 2020. Celem konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest, zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju, oparcie rozwoju na dalszym zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, poprawie spójności społecznej i terytorialnej oraz podnoszeniu sprawności i efektywności państwa. Biorąc pod uwagę wskazane powyżej cele rozwojowe kraju, w Umowie wyróżniono cztery priorytety finansowania ze środków europejskich, do których zaliczono: otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom, spójność społeczną i aktywność zawodową, infrastrukturę sieciową na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami. Priorytety te będą realizowane w ramach właściwych celów tematycznych, wskazanych w projektach rozporządzeń Unii Europejskiej.

Umowa wskazuje m.in. rodzaje inwestycji, mogących liczyć na dofinansowanie, proponuje układ programów operacyjnych, prezentuje zarys systemu ich wdrażania, a także przedstawia ogólne założenia opartego na zasadzie subsydiarności podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Zapewnieniu koordynacji pomiędzy funduszami polityki spójności na poziomie regionalnym służyć ma, umożliwiona po raz pierwszy w okresie programowania 2014-2020, realizacja przez samorządy województw programów dwufunduszowych (Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego). Instrumentem zapewniającym komplementarność interwencji realizowanych przez rząd i samorząd terytorialny będzie kontrakt terytorialny.

Zgodnie z Umową Partnerstwa w latach 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy **Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020**, dotyczący rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego i dobrego rządzenia oraz 16 regionalnych programów operacyjnych. Krajowy program (zasili go 28% środków funduszu) będzie się koncentrował na zmianach strukturalnych poszczególnych polityk sektorowych, a także na takich przedsięwzięciach, które mają charakter ogólnopolski i są priorytetowe z punktu widzenia polityki państwa, natomiast na poziomie regionalnym

interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego (72% środków funduszu) będzie dotyczyła bezpośredniego wsparcia osób w celu poprawy ich sytuacji na rynku.

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój obejmuje pięć następujących osi priorytetowych: I. Osoby młode na rynku pracy, II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa oraz V. Pomoc Techniczna.

Projekt **Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020** przewiduje utworzenie 9 osi priorytetowych. Problematykę społeczną ujęto głównie w ramach osi priorytetowych 6. Rozwój rynku pracy i 7. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem.

W ramach Osi Priorytetowej 6. zaplanowano realizację celu tematycznego 8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników poprzez wdrożenie priorytetów inwestycyjnych zakładających zapewnienie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie inicjatyw lokalnych na rzecz zatrudnienia oraz wspierania mobilności pracowników, a także samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy.

Z kolei w ramach Osi Priorytetowej 7. przewidziano do realizacji cel tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem poprzez wprowadzenie w życie priorytetów inwestycyjnych zakładających aktywną integrację, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności, ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym, oraz wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku „Innowacyjne Mazowsze” jest dokumentem, który stanowi podstawę polityki rozwoju województwa. Jest odpowiedzią na wyzwania, którym musi sprostać województwo, aby podnieść jakość życia mieszkańców, ograniczyć wykluczenie społeczne i bezrobocie, realizować politykę spójności terytorialnej oraz politykę inteligentnego i zrównoważonego rozwoju.

Za cel strategiczny o charakterze priorytetowym uznano „Rozwój produkcji ukierunkowanej na eksport w przemyśle zaawansowanych i średniozaawansowanych technologii oraz w przemyśle i przetwórstwie rolno-spożywczym”. W dokumencie sformułowano również trzy inne cele strategiczne: 1. Wzrost konkurencyjności regionu

poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii, 2. Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego, 3. Poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki.

W ramach najistotniejszego z punktu widzenia polityki społecznej celu strategicznego 3. wyznaczono kierunki działań zakładające rozwój kapitału ludzkiego i społecznego, aktywizację rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej, rozwój priorytetowych dla regionu dziedzin nauki, wzrost wykorzystania zasobów ludzkich poprzez zwiększenie mobilności zawodowej i przestrzennej, przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integrację społeczną, wyrównanie szans edukacyjnych, a także podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego.

Strategia Rozwoju Powiatu Pruszkowskiego do 2025 roku jest dokumentem stanowiącym podstawę polityki rozwoju powiatu. W oparciu o przeprowadzoną diagnozę sytuacji w powiecie oraz wskazanie jego perspektyw rozwojowych, sformułowano wizję powiatu w 2025 roku oraz misję powiatu, a następnie wyznaczono 5 celów strategicznych: 1. Rozwój gospodarczy, rozbudowa infrastruktury i rynku pracy, 2. Poprawa stanu bezpieczeństwa, ochrony zdrowia i pomocy społecznej, 3. Rozwój edukacji, kultury, sportu, rekreacji i turystyki, 4. Zrównoważony rozwój środowiska, 5. Rozwój samorządności i społeczeństwa obywatelskiego.

Z punktu widzenia niniejszego dokumentu zasadnicze znaczenie mają cele operacyjne i zadania sformułowane w ramach celów strategicznych 1-3 i 5. W ich ramach zaplanowano opracowanie wieloletnich planów inwestycyjnych poszczególnych sfer działania powiatu, wspieranie przedsiębiorczości, tworzenie warunków dla przyciągania kapitału inwestycyjnego, wdrażanie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, a także podniesienie poziomu bezpieczeństwa ludzi i mienia, restrukturyzację i modernizację bazy lokalowej Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej, rozbudowę i modernizację bazy lokalowej jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, wspieranie rodzin i osób w kryzysie, poprawę sytuacji osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałanie marginalizacji grup społecznych. Zwrócono również uwagę na konieczność rozwijania i modernizowania szkolnictwa ponadgimnazjalnego, tworzenia warunków do aktywnego i zorganizowanego

wypoczynku dzieci i młodzieży, wdrażania Strategii Rozwoju Sportu na terenie Powiatu Pruszkowskiego, rozwijania systemów stypendialnych dla młodzieży zdolnej i z rodzin niezamożnych, podejmowania działań na rzecz zachowania i rozwijania dziedzictwa kulturowego, budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury kulturalnej przyczyniającej się do aktywnego udziału społeczeństwa w kulturze, wspierania rozwoju turystyki oraz rozwijania bibliotekarstwa. Podkreślono także potrzebę poprawy wizerunku powiatu oraz jego promowania, podejmowania współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi przy realizacji wspólnych projektów dla dobra społeczności powiatu, rozwijania współpracy międzynarodowej dla realizacji wspólnych projektów, a także podniesienia poziomu pracy administracji powiatowej oraz samoświadomości obywatelskiej mieszkańców.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Nadarzyn do 2020 roku to podstawowy instrument długookresowej i kompleksowej polityki rozwoju władz gminy zmierzającej do jak najlepszego zaspokajania zbiorowych potrzeb jej mieszkańców. Dokument określa misję rozwoju („Nadarzyn gminą zrównoważonego rozwoju funkcji osiedleńczych, gospodarczych i rekreacyjnych, przy zapewnieniu zintegrowanej ochrony wartości przyrodniczo-kulturowych i krajobrazu oraz ładu przestrzennego”) oraz wyznacza 3 strategiczne cele rozwoju (1. Stała poprawa warunków życia mieszkańców, 2. Rozwój gospodarki lokalnej, 3. Ochrona i rewaloryzacja środowiska przyrodniczego) i 6 celów operacyjnych, w tym 3 istotne z punktu widzenia niniejszego dokumentu.

W ramach celu operacyjnego 1. „Nadarzyn – gminą zapewniającą jak najlepszy standard świadczonych usług społecznych” sformułowano kierunki działań zakładające stałe doskonalenie programów nauczania w szkołach gminnych oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez kadrę pedagogiczną, poszerzanie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (budowa sal gimnastycznych, boisk szkolnych, ogólnodostępnych boisk sportowych, pływalni (basenu), ośrodka sportowego, kortu tenisowego, zespołów rekreacyjno-sportowych), budowę Szkoły Podstawowej, Gimnazjum i świetlicy w Młochowie, zakup sprzętu dla potrzeb OSP, utworzenie wolontariatu przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej – pomoc osobom starszym, chorym i niepełnosprawnym, rozszerzenie zakresu i zwiększenie liczby osób objętych pomocą społeczną w formie usług opiekuńczych i specjalistycznych, likwidowanie barier architektonicznych, budowę mieszkań socjalnych dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji mieszkaniowej oraz budowę świetlic wiejskich.

Kierunki działań wyznaczone w ramach celu operacyjnego 2. „Nadarzyn – gminą tworzącą korzystne warunki dla rozwoju działalności gospodarczej” zakładają natomiast wspomaganie przedsiębiorczości poprzez współdziałanie władz gminy z agencjami i fundacjami rozwoju lokalnego oraz lokalnymi przedsiębiorcami, prowadzenie punktu informacji i doradztwa dla mieszkańców podejmujących działalność gospodarczą i potencjalnych inwestorów oraz na temat możliwości wykorzystania środków pomocowych Unii Europejskiej, opracowanie brakujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i skuteczne egzekwowanie ich ustaleń, wspieranie tworzenia grup producenckich wśród rolników, wspieranie przestawienia się gospodarstw rolnych na produkcję metodami ekologicznymi, tzw. rolnictwo ekologiczne, wykorzystanie walorów historycznych i przyrodniczych gminy dla aktywizacji funkcji rekreacyjnych, opracowanie i realizacja kompleksowego programu promocji gminy, utworzenie banku danych o nieruchomościach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową, produkcyjną i usługową, a także tworzenie gminnego zasobu gruntów na cele inwestycyjne oraz sukcesywne ich przygotowywanie do zorganizowanej działalności inwestycyjnej (budowa podstawowej sieciowej infrastruktury technicznej i dróg).

W ramach celu operacyjnego 3. „Nadarzyn – gminą wspierającą działania na rzecz integracji i aktywizacji mieszkańców” wyznaczono z kolei kierunki działań przewidujące integrację i konsolidację mieszkańców wokół działań na rzecz realizacji ustaleń Strategii Rozwoju, organizowanie cyklicznych szkoleń oraz doradztwa w zakresie tworzenia inicjatyw obywatelskich, zorganizowanie internetowej „giełdy” inicjatyw społeczno-gospodarczych jako formy aktywizacji oraz integracji mieszkańców, organizacji i instytucji na rzecz rozwiązywania wspólnych problemów lokalnych, rozbudowę nowoczesnej infrastruktury informatycznej jako płaszczyzny komunikacji mieszkańców z władzami gminy, partnerską współpracę władz gminy z organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami, zorganizowanie przy Urzędzie Gminy punktu wspierania organizacji pozarządowych lub w zakresie organizacyjno-prawnym, rachunkowo-księgowym oraz pozyskiwania środków finansowych na działalność statutową oraz organizowanie cyklicznych imprez o charakterze integracyjnym.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE

Gmina Nadarzyn jest gminą wiejską, leżącą w południowo-zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie przuskowskim. Graniczy z gminami: Brwinów, Michałowice, Raszyn, Lesznowola, Tarczyn, Żabia Wola, Grodzisk Mazowiecki i Podkowa Leśna.

Gmina zajmuje obszar o powierzchni 73,4 km² a w jej skład wchodzi 15 sołectw: Nadarzyn I, Nadarzyn II, Stara Wieś, Rusiec, Kajetany, Wolica, Młochów, Strzeniówka, Rozalin, Walendów, Urzut-Kostowiec, Krakowiany, Wola Krakowiańska, Szamoty i Parole. W południowo zachodniej części gminy rozpościera się pokaźny kompleks leśny, na terenie którego utworzono dwa rezerваты przyrody: Młochowski Łęg (o powierzchni 12 ha) i Młochowski Grąd (zajmuje 27 ha). Las Młochowski wespół z fragmentami lasów w okolicach Wolicy i Paszkowa są częścią tzw. „zielonego pierścienia” Warszawy. Na terenie gminy są również zabytkowe parki w Bielinach, Paszkowie, Młochowie i Rozalinie, a w nich cenna aleja lipowa oraz zespół modrzewi. Nadto, znajdujące się, zarówno w lasach, jak i w parkach, pomniki przyrody dowodzą znacznych walorów przyrodniczych całej gminy.

Historia Nadarzyna sięga XV wieku, kiedy to uzyskał prawa miejskie wielokrotnie potwierdzone przez królów polskich. Dziś gmina Nadarzyn może pochwalić się kilkoma cennymi architektonicznie obiektami, do których w pierwszej kolejności zaliczyć należy: Zespół pałacowo-parkowy w Młochowie – perłę architektury klasycystycznej, kościół pod wezwaniem św. Klemensa w Nadarzynie wybudowany przed 200 laty, ale zakorzeniony w XV wiecznej historii, a także klasycystyczny zajazd – karczmę w Nadarzynie, gdzie dziś znalazły swą siedzibę: Nadarzyński Ośrodek Kultury, Biblioteka Publiczna Gminy Nadarzyn, Straż Gminna oraz Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Ciekawym obiektem jest także utrzymany w neorenesansowym klimacie pałac w Rozalinie – od 1993 roku w rękach prywatnych i niedostępnianny dla zwiedzających.

2. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Przez teren gminy Nadarzyn przebiega droga krajowa nr 8 oraz drogi wojewódzkie nr 720 i 721, są także 43 km dróg powiatowych i 194,2 km dróg gminnych. Układ dróg w gminie zapewnia sprawne i wygodne połączenia wewnętrzne oraz powiązania Nadarzyna z gminami sąsiednimi.

Położenie gminy Nadarzyn przy trasie Warszawa-Katowice oraz niewielka odległość od trasy Warszawa-Kraków stwarzają możliwość szybkiego i łatwego dojazdu do ekonomicznych centrów kraju: Łodzi, Wrocławia, Katowic i Krakowa, zaś niewielka odległość od Warszawy otwiera drogi na całą Polskę i świat. Z Nadarzyna do centrum Warszawy jest ok. 25 km, do lotniska Okęcie: 20 km. Odległości od tras szybkiego ruchu Warszawa-Kraków i Warszawa-Poznań wynoszą odpowiednio 7 i 20 km.

Komunikację w gminie na podstawie porozumienia z Gminą zapewniają Miejskie Zakłady Autobusowe (MZA) Sp. z o.o., w której kontrolę nad realizacją zadań sprawuje dyrektor Zarządu Transportu Miejskiego miasta stołecznego Warszawy, Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej (PKS) z Grodziska Mazowieckiego obsługujące linię organizowaną przez Gminę Nadarzyn oraz prywatne przedsiębiorstwo transportowe MIL-TRANS z Grodziska Mazowieckiego.

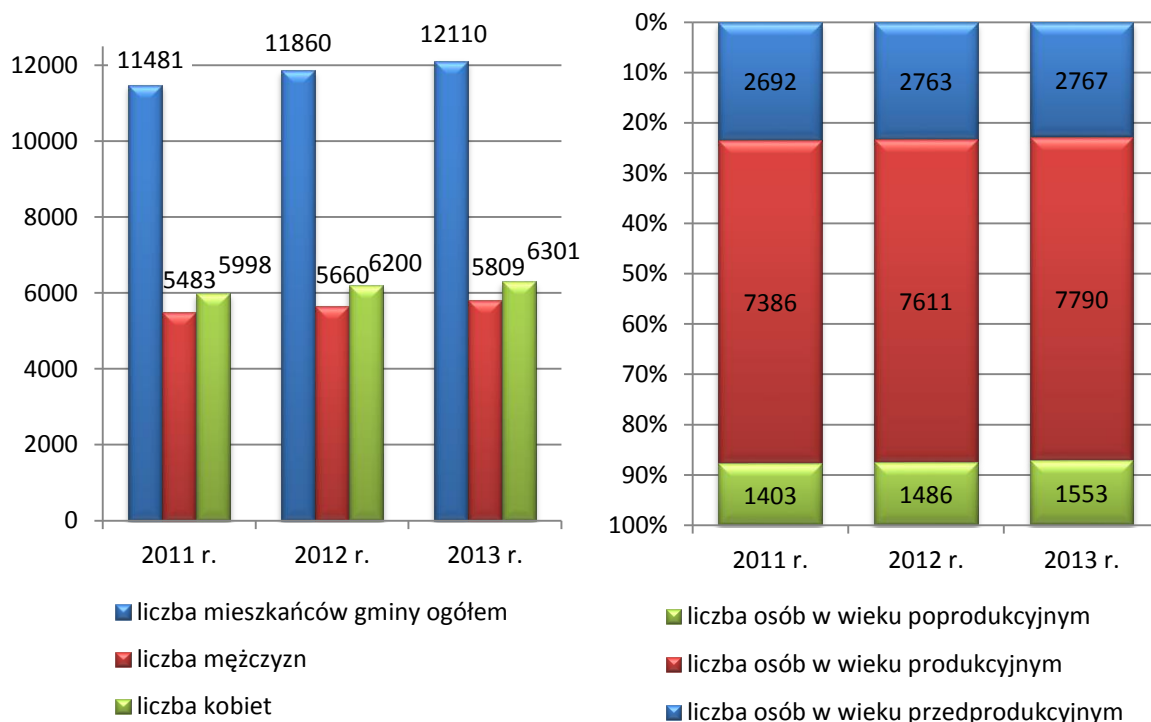
Najlepszą jakość połączeń komunikacyjnych mają mieszkańcy Nadarzyna, Wolicy, Ruśca, Urzuta i Kostowca, gdyż te miejscowości obsługują zarówno przewoźnicy lokalni, jak i z sąsiednich gmin. Mniej komfortowo jest w Woli Krakowiańskiej, Parolach, Młochowie, Rozalinie i Starej Wsi, tam bowiem kursują wyłącznie autobusy ZTM Warszawa i MIL-TRANS Grodzisk Mazowiecki.

3. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE

W latach 2011-2013 liczba ludności gminy Nadarzyn zwiększała się z roku na rok (z 11.481 w 2011 r. do 12.110 w 2013 r.). Na koniec kolejnych lat większość wśród ogółu mieszkańców stanowiły kobiety (po 52,2%).

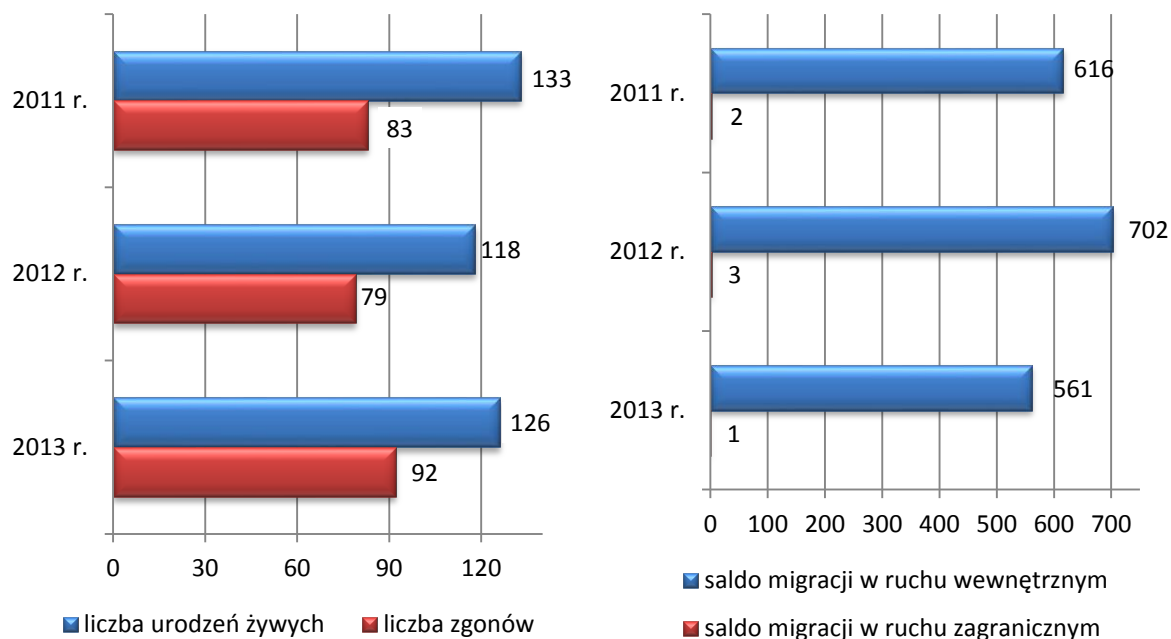
W analizowanym okresie systematycznie zwiększała się zarówno liczba dzieci i młodzieży jak i osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, z tym że dynamika wzrostu liczby dzieci i młodzieży była znacznie mniejsza niż osób w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2011-2013

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn.

Wzrost liczby mieszkańców gminy był zarówno efektem dodatniego przyrostu naturalnego (+50 w 2011 r., +39 w 2012 r., +34 w 2013 r.), jaki i bardzo korzystnego salda migracji (+618 w 2011 r., +705 w 2012 r., +562 w 2013 r.), odbywającej się głównie w ruchu wewnętrznym. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 3-4. Ruch naturalny i migracyjny ludności gminy w latach 2011-2013

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn.

Dokonując analizy zachodzących w gminie zmian demograficznych, należy podkreślić, iż mimo zwiększającej się liczby mieszkańców są one coraz mniej korzystne. Widoczny jest bowiem systematyczny wzrost udziału osób starszych w populacji gminy. Zmiany te powodują postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, co w perspektywie najbliższych lat będzie m.in. wymagało dostosowania w szerszym zakresie niż dotychczas wachlarza usług społecznych do potrzeb seniorów.

Ciekawym zdarzeniem demograficznym w gminie Nadarzyn jest wzrastająca, nawet o 60%, liczba ludności w sezonie wiosenno-letnim, a to za sprawą użytkowników domów i działek letniskowych, których jest ponad 7 tysięcy. Nadto, jak się szacuje, na terenie gminy zamieszkuje blisko 2.500 osób niezameldowanych, co zwiększa liczbę mieszkańców o kolejne 20%.

Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. W Nadarzynie i sołectwach położonych w północnej części gminy dominuje zabudowa jednorodzinna i małomiasteczkowa. W południowej części gminy, ze względu na jej rolniczy charakter, przeważa zabudowa zagrodowa, co jednak z każdym rokiem ulega zmianie – po opracowaniu i przyjęciu planu przestrzennego zagospodarowania gminy Nadarzyn setki hektarów przeznaczone są pod zabudowę mieszkaniową i mieszkaniowo-

usługową. Na terenie gminy Nadarzyn wydawanych jest rocznie ok. 500 pozwoleń na budowę, z czego ponad połowa dotyczy indywidualnej zabudowy mieszkaniowej.

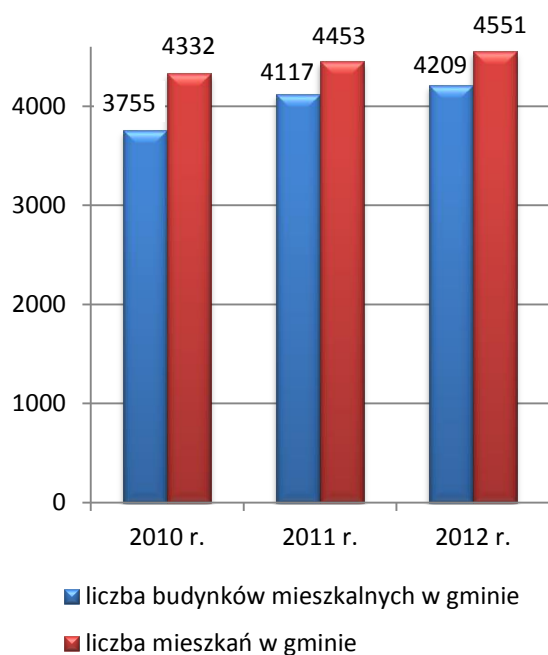
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2010-2012 liczba mieszkań w gminie zwiększała się (z 4.332 w 2010 r. do 4.551 w 2012 r.), a z informacji Urzędu Gminy Nadarzyn wynika, że w latach 2011-2013 liczba mieszkań będących w zasobach gminy była na zbliżonym poziomie i wynosiła: 88 w 2011 roku; 81 w 2012 roku i 80 w 2013 roku. Wśród nich były odpowiednio: 72, 65 i 64 mieszkania komunalne i po 16 mieszkań socjalnych w każdym roku.

W 2013 roku mieszkania będące w zasobach gminy posiadały w sumie 319 izb, a łączna powierzchnia użytkowa tych mieszkań wynosiła 2.603,15 m², natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania liczyła 32,54 m² (na 1 osobę przypadało 17 m²).

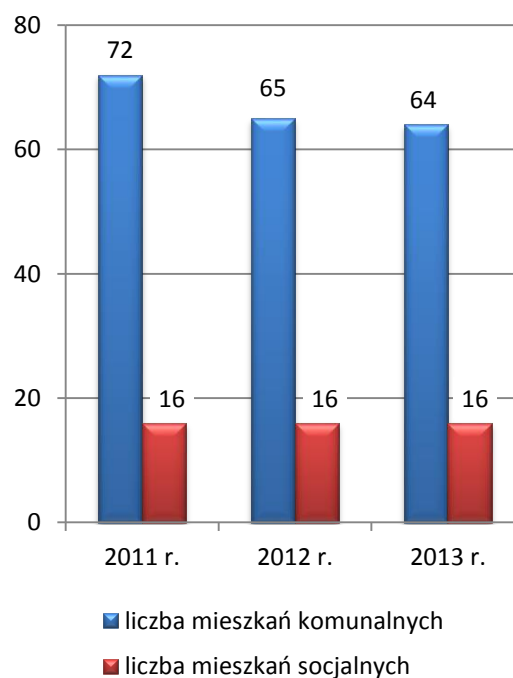
W roku 2011 oddano do użytku 16 nowych mieszkań o łącznej liczbie 88 izb i 650,40 m² powierzchni. W latach 2012-2013 w gminnych zasobach lokalowych nie przybyło nowych mieszkań.

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2010-2012

Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2011-2013

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny i Urząd Gminy Nadarzyn.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2012 roku większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki i centralnego ogrzewania. Najlepiej wyglądała sytuacja z dostępem do sieci wodociągowej, do której podłączonych było 97,1% mieszkań. Ustęp spłukiwany i łazienkę posiadało odpowiednio 95,1 i 93,1% mieszkań, a do centralnego ogrzewania dostęp miało 87,3% mieszkań. Z kolei do gazu sieciowego podłączonych było 76,2% mieszkań.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe. Jest to świadczenie pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy i realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba osób, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	2	2	4
liczba świadczeń	23	37	45
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	4.000	2.725	5.683

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie.

W latach 2011-2013 liczba osób, którym przyznano w gminie pomoc w formie dodatków mieszkaniowych była niewielka. W 2011 i 2012 r. z takiej formy wsparcia skorzystały po 2 osoby, a w 2013 roku 4 osoby. Liczba przyznanych dodatków zwiększała się z roku na rok (23 w 2011 r. do 45 w 2013 r.).

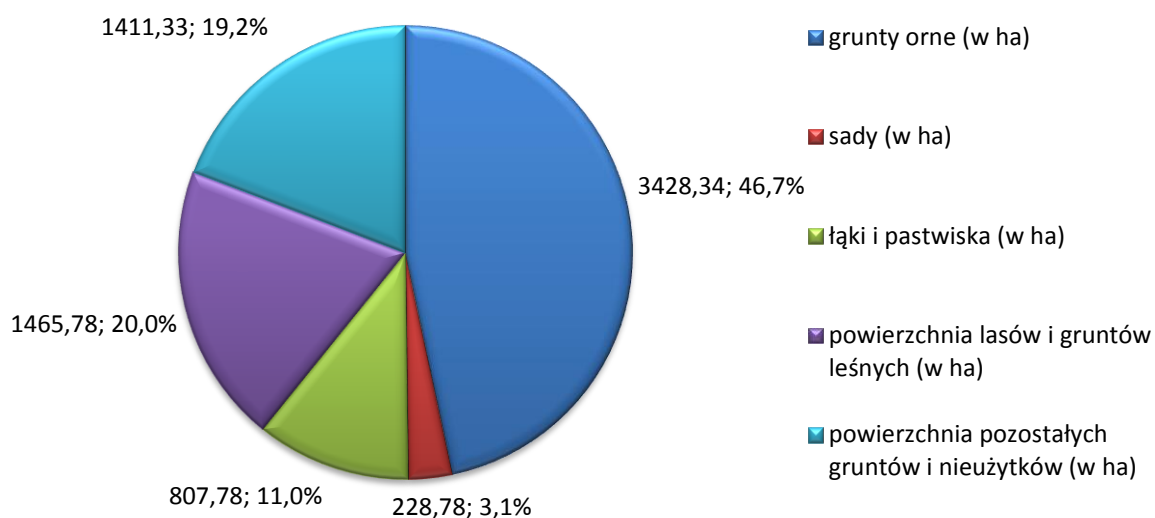
4. STRUKTURA GOSPODARCZA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Gmina Nadarzyn jest gminą o dużym potencjale gospodarczym i ze względu na swoje atrakcyjne położenie rozwija się bardzo intensywnie. Swoją działalność na jej terenie prowadzi ponad 2.200 podmiotów gospodarczych. W gminie istnieją korzystne warunki do rozwoju handlu i usług szczególnie wzdłuż trasy Warszawa-Wrocław. Mniej sprzyjające okoliczności są dla działalności rolniczej. Na terenie gminy panują niekorzystne warunki

naturalne, a gospodarstwa rolne cechuje duże rozdrobnienie – większość miejscowych gospodarstw indywidualnych ma powierzchnię od 1 do 5 ha. Nieco lepiej jest w południowej części gminy, gdzie przeważają grunty IV i V klasy o uregulowanych stosunkach wodnych i tam, jak się ocenia, istnieją możliwości wprowadzenia zasad ekologizacji produkcji rolnej. Na uwagę zasługuje też fakt, iż bliskość producentów i rynków zbytu stwarza dobre warunki do rozwoju gospodarstw specjalistycznych i przetwórstwa owocowo-warzywnego.

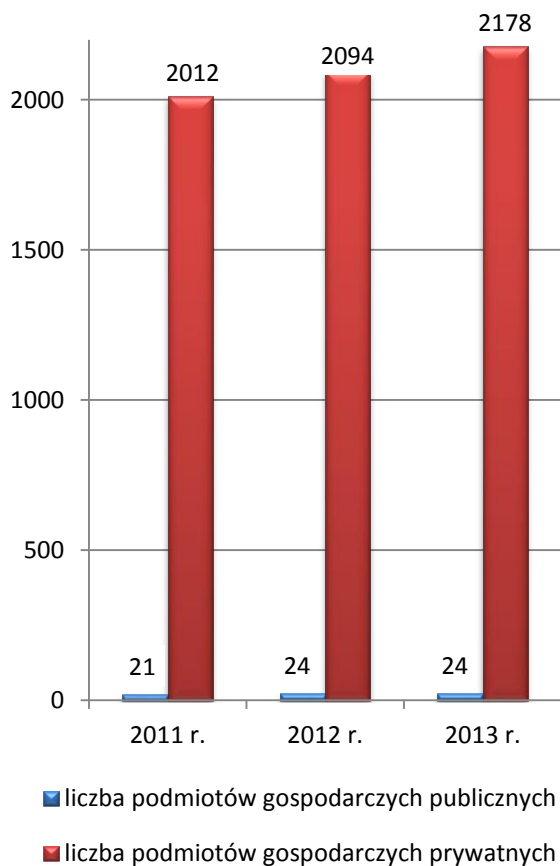
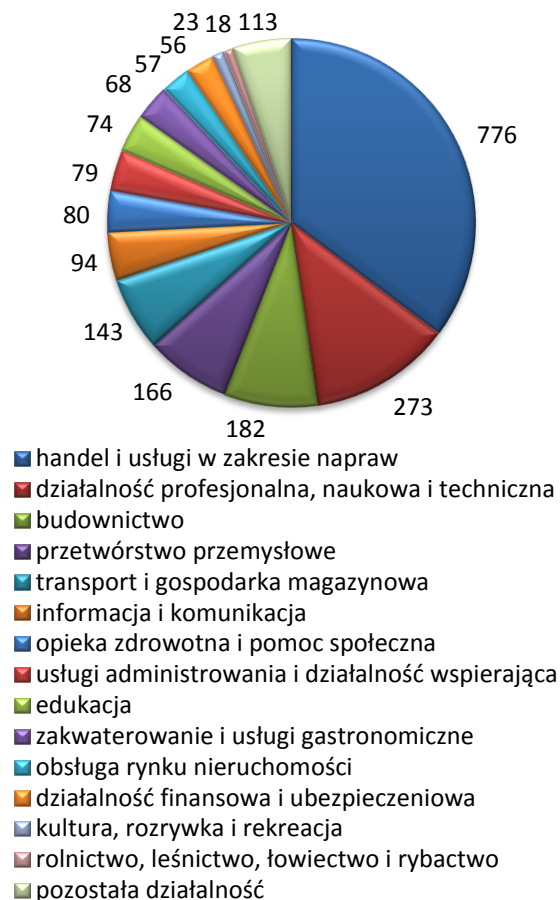
Użytki rolne zajmują 60,81% powierzchni gminy, w tym 46,7% grunty orne, a lasy i grunty leśne 20%. Dane szczegółowe na temat struktury użytków rolnych w gminie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha)

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn.

W latach 2011-2013 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie systematycznie rosła (z 2.033 w 2011 r. do 2.202 w 2013 r.). Zdecydowana większość z nich znajdowała się w rękach prywatnych (2.012 w 2011 r., 2.094 w 2012 r., 2.178 w 2013 r.). Działalność gospodarcza w gminie była przede wszystkim prowadzona w takich sekcjach, jak: handel hurtowy i detaliczny oraz usługi w zakresie napraw (776), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (273) i budownictwo (182). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

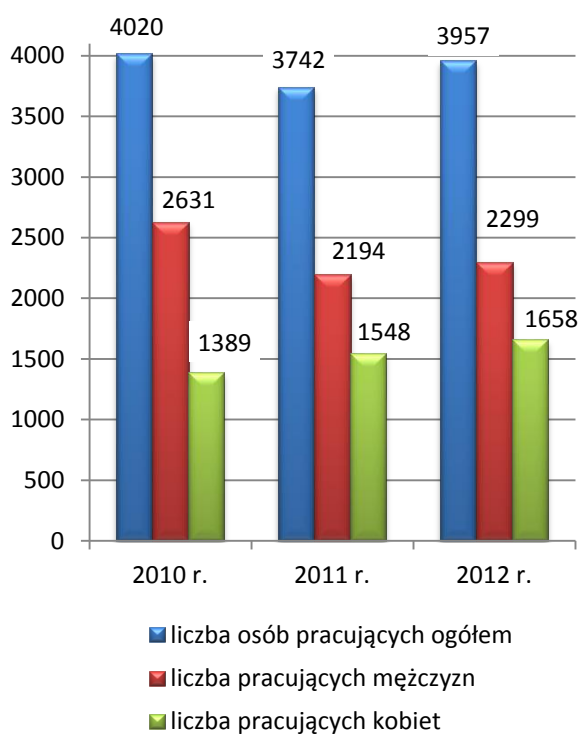
Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2011-2013**Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2013 roku**

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

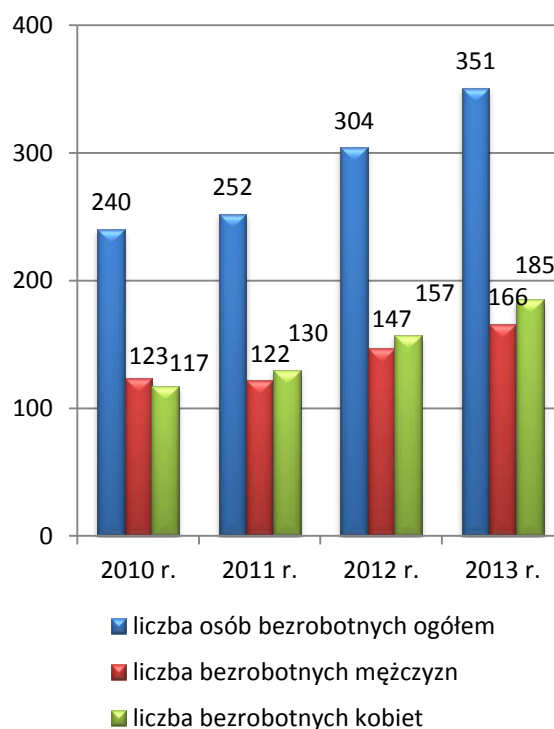
Na terenie gminy Nadarzyn działalność prowadzi ponad 40 dużych firm zarówno z kapitałem krajowym, jak zagranicznym. Należą do nich m.in. 3M Poland – międzynarodowa firma oferująca innowacyjne rozwiązania technologiczne, Scania Polska – międzynarodowy koncern oferujący sprzedaż, serwis i usługi w sektorze samochodów ciężarowych i autobusów, MAN Truck&Bus Polska – spółka z udziałem kapitału zagranicznego oferująca sprzedaż i obsługę samochodów ciężarowych marki MAN i STAR, TB Truck&Trailer Serwis Sp. z o.o. – polsko-holenderska firma zajmująca się sprzedażą i naprawą samochodów marki DAF, Mago S.A. – producent regałów sklepowych z eksportem na całą Europę, Wanzl Sp. z o.o. – firma zajmująca się produkcją, projektowaniem i wyposażaniem różnych podmiotów m.in. w artykuły do ekspozycji towaru, Schenker Sp. z o.o. – firma oferująca usługi logistyczne, spedycję krajową i międzynarodową oraz magazynowanie, Maximus – międzynarodowe centrum handlu produktami mody.

Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego i Powiatowego Urzędu Pracy w Pruszkowie, w latach 2010-2012 liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy Nadarzyn ulegała wahaniom (4.020 w 2010 r., 3.741 w 2011 r., 3.957 w 2012 r.), a liczba osób bezrobotnych w latach 2010-2013 zwiększała się z roku na rok (z 240 w 2010 r. do 351 w 2013 r.). Wśród tych ostatnich w 2010 roku większość stanowili mężczyźni (51,3%), a w latach 2011-2013 kobiety (51,5% w 2011 r., 51,6% w 2012 r., 52,7% w 2013 r.). Udział osób pozostających bez pracy w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym w latach 2011-2013 zwiększał się z roku na rok: w 2011 roku wyniósł 3,4%, rok później 4%, a w 2013 roku 4,5%. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2010-2012

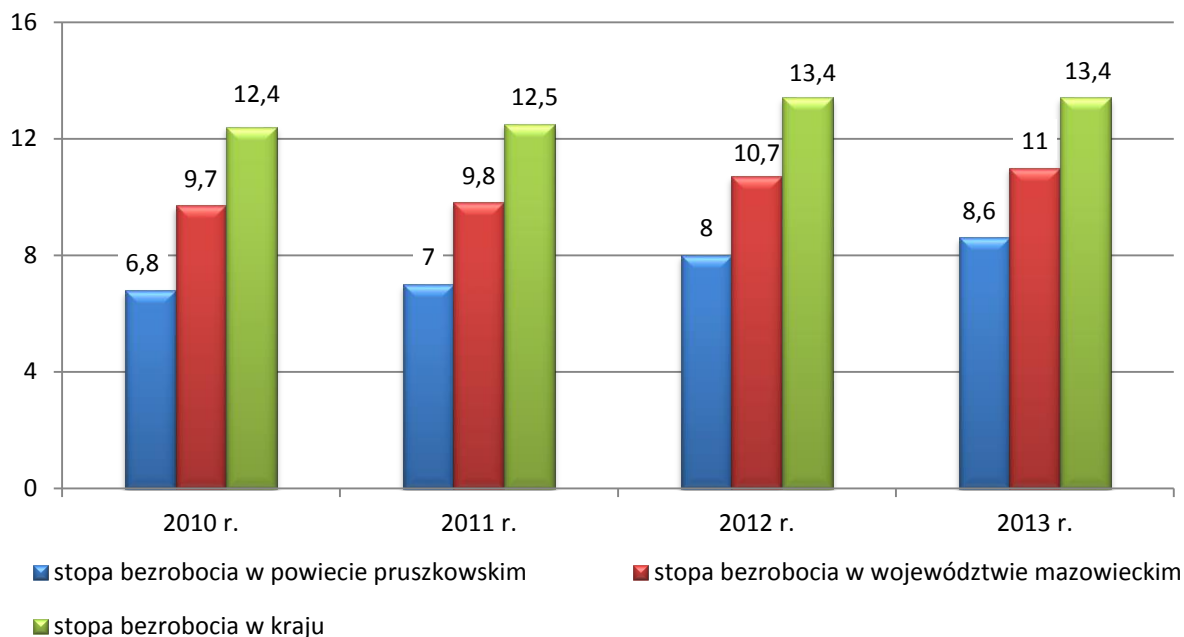

Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2010-2013

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny i Powiatowy Urząd Pracy w Pruszkowie.

W latach 2010-2013 stopa bezrobocia w powiecie pruszkowskim była znacznie niższa niż w województwie mazowieckim i w kraju. W 2013 roku jej wielkość w powiecie i województwie nieznacznie wzrosła w stosunku do roku poprzedniego (o odpowiednio 0,6 i 0,3%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie pruszkowskim, w województwie mazowieckim i w kraju w latach 2010-2013 (w %)

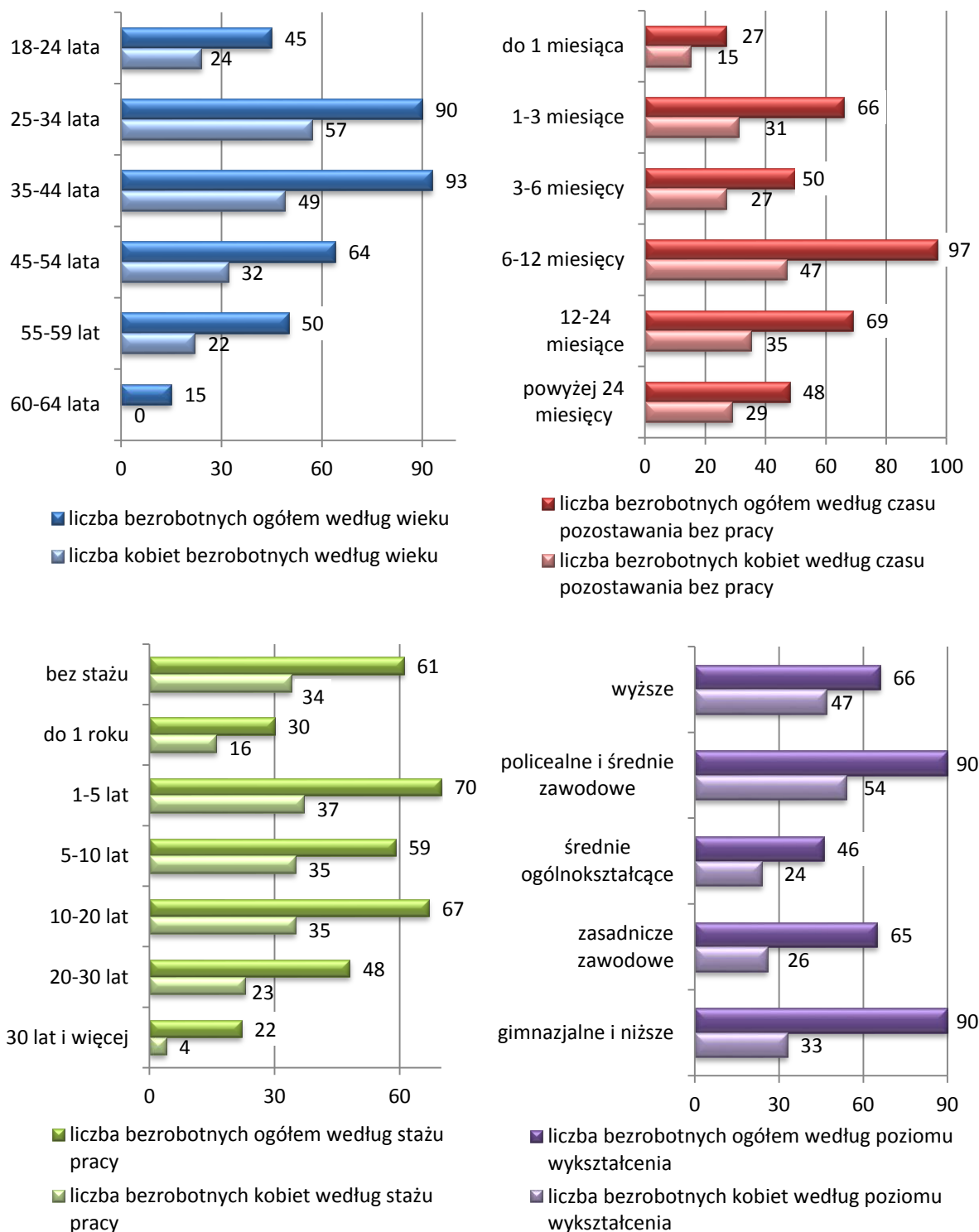
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na koniec 2013 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby z grup wiekowych: 25-34 lata i 35-44 lata (łącznie 183 osoby), osoby pozostające bez pracy dłużej niż 6 miesięcy, a krócej niż rok (łącznie 97 osób), ze stażem pracy do 5 lat (70 osób) oraz osoby z dwóch grup wykształcenia: z wykształceniem gimnazjalnym i niższym oraz średnim zawodowym i policealnym (po 90 osób).

Największy odsetek bezrobotnych kobiet zarejestrowano w grupie wiekowej 25-34 lata (63,3%), pozostających bez pracy 24 miesiące i dłużej (60,4%), ze stażem pracy od 5-10 lat (59,3%), z wykształceniem wyższym (71,2%).

Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2013 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia

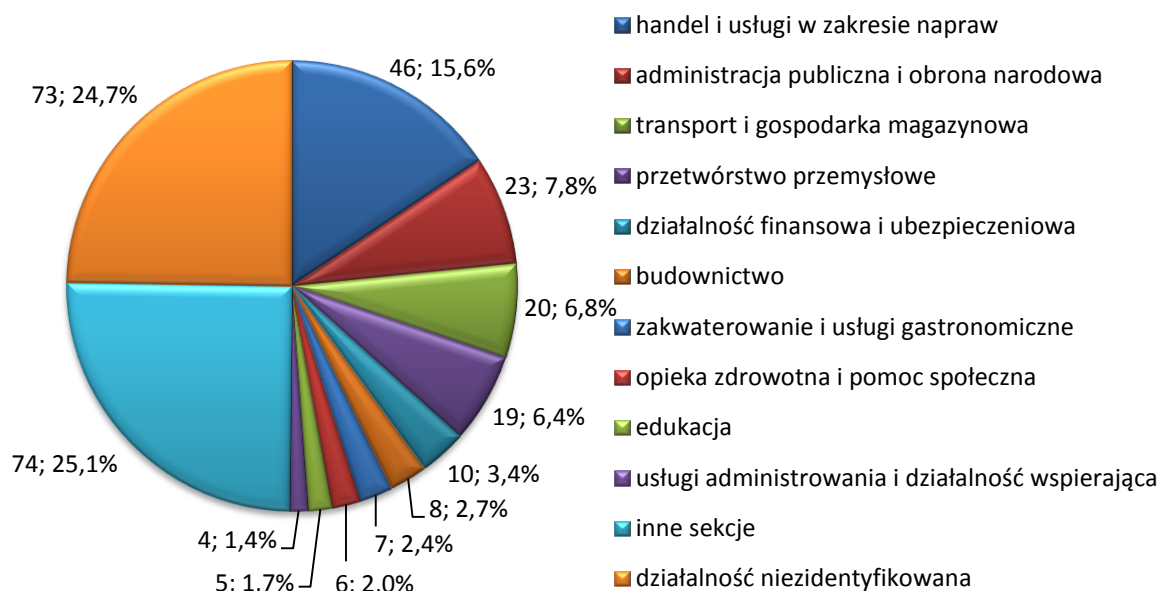

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Pruszkowie.

Na koniec 2013 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby, dla których ostatnimi miejscami pracy były podmioty gospodarcze zajmujące się

handlem i usługami w zakresie napraw (46 osób), administracją publiczną i obroną narodową (23), transportem i gospodarką magazynową (20) oraz przetwórstwem przemysłowym (19). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 17. Bezrobotni w gminie na koniec 2013 roku według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Pruszkowie.

W analizowanym roku liczba zgłoszonych wolnych miejsc pracy wyniosła 203, przy czym na koniec roku nadal pozostawało 41 dostępnych. Najwięcej wolnych miejsc pracy oferowali pracodawcy działający w branży usług administrowania i działalności wspierającej (114) i to właśnie ich oferty (41) nie zostały na koniec roku zagospodarowane. Wśród zgłoszonych ofert pracy 27 dotyczyło możliwości zatrudnienia w handlu i usługach w zakresie napraw, 20 w działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, 12 w budownictwie, nadto 11 ofert dotyczyło pracy subsydiowanej.

Zwracając uwagę na dobrą sytuację na lokalnym rynku pracy, gdzie udział procentowy zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym wyniósł na koniec 2013 roku 4,5% i był niższy od średniej w powiecie (5,6%), należy podkreślić systematyczny wzrost liczby osób pozostających bez pracy. Rokrocznie zwiększa się także liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w związku z bezrobociem. W 2011 roku było to 77 rodzin, rok później 80 rodzin, a w 2013 roku – 92 rodziny.

Analizując sytuację na lokalnym rynku pracy oraz położenie mieszkańców gminy pozostających bez zatrudnienia, należy zwrócić uwagę na dwie zasadnicze kwestie. Pierwsza z nich dotyczy potrzeby wspomagania lokalnej przedsiębiorczości m.in. poprzez ułatwianie dostępu do funduszy unijnych, prowadzenie doradztwa dla mieszkańców podejmujących działalność gospodarczą, wspieranie grup producenckich wśród rolników, a także czynienie starań o pozyskanie nowych inwestorów poprzez tworzenie dla nich sprzyjających warunków tj. uchwalenie planów zagospodarowania przestrzennego czy stworzenie gminnego zasobu gruntów z przeznaczeniem na cele inwestycyjne. Druga kwestia odnosi się do procesu kształcenia i doksztalcania dzieci, młodzieży i dorosłych tak, aby sprostały wymaganiom współczesnego rynku pracy. Szczególnie istotna jest potrzeba tworzenia sprzyjających warunków i stałego motywowania dzieci i młodzieży do nauki, a także, w odniesieniu do dorosłych, umożliwianie im kształcenia ustawicznego poprzez różnorodne kursy, szkolenia, praktyki i staże.

5. EDUKACJA I WYCHOWANIE

Z początkiem roku szkolnego 2013/2014 w gminie Nadarzyn działalność rozpoczęło: sześć szkół podstawowych, jedno gimnazjum i dziesięć przedszkoli. Gmina Nadarzyn jest organem prowadzącym dla pięciu szkół podstawowych, trzech przedszkoli i gimnazjum, pozostałe placówki są niepubliczne. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Przedszkola i szkoły w gminie w roku szkolnym 2013/2014

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Publiczne Przedszkole w Nadarzynie	ul. Sitarskich 2, 05-830 Nadarzyn
2.	Publiczne Przedszkole w Wolicy	ul. Przedszkolna 2, Wolica, 05-830 Nadarzyn
3.	Publiczne Przedszkole w Młochowie	ul. Źródlana 2, 05-831 Młochów
4.	„Promienie” Przedszkole Stowarzyszenia „Sternik”	ul. Komorowska 63, 05-830 Nadarzyn
5.	Przedszkole Niepubliczne „Maluch”	ul. Komorowska 20, 05-830 Nadarzyn
6.	Przedszkole Niepubliczne „Smyk”	ul. Graniczna 10, 05-830 Nadarzyn
7.	Przedszkole Niepubliczne „Jupik”	ul. Wiśniowa 26, 05-830 Nadarzyn
8.	Przedszkole Niepubliczne „Kubuś”	ul. Przemysłowa 68, Rozalin, 05-831 Młochów

9.	Przedszkole Niepubliczne Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi w Kostowcu	ul. M.F. Dymman 9, 05-831 Młochów
10.	Szkoła Podstawowa w Ruścu	ul. Szkolna 20, 05-830 Nadarzyn
11.	Szkoła Podstawowa w Młochowie	ul. Mazowiecka 46, 05-831 Młochów
12.	Szkoła Podstawowa im. św. Stanisława Kostki w Kostowcu	ul. M.F. Dymman 5, Kostowiec, 05-830 Nadarzyn
13.	Szkoła Podstawowa im. bł. ks. B. Markiewicza w Woli Krakowiańskiej	Wola Krakowiańska 24, 05-830 Nadarzyn
14.	Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia „Sternik”	ul. Komorowska 63, 05-830 Nadarzyn
15.	Gimnazjum im. św. Jana Pawła II w Nadarzynie	ul. Żółwińska 41, 05-830 Nadarzyn

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn.

W roku szkolnym 2013/2014 do przedszkoli, które zatrudniały 28 nauczycieli, uczęszczało łącznie 549 dzieci, do szkół podstawowych, w których pracowało 417 nauczycieli, chodziło w sumie 1.043 dzieci, a w gimnazjum, które zatrudniało 46 nauczycieli, naukę pobierało 339 uczniów.

Szkoły podstawowe i gimnazjum są wyposażone w sprzęt komputerowy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w roku szkolnym 2012/2013 w placówkach tych dostępnych było odpowiednio 146 i 33 komputery. Na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku przypadało 6 uczniów w szkołach podstawowych i 9 uczniów w gimnazjach.

Infrastruktura szkolna w gminie jest w bardzo dobrym stanie, mimo niskiej subwencji oświatowej, której sposób naliczania jest szczególnie niekorzystny dla małych placówek, a takie dominują w Nadarzynie. Mimo to gmina co roku remontuje placówki oświatowe. W 2013 roku w Szkole Podstawowej w Nadarzynie wyremontowano dwie toalety, wymieniono wykładziny w korytarzu górnym i kilku salach oraz częściowo terakotę, zainstalowano też zawory termostatyczne. W Gimnazjum im. Św. Jana Pawła II w Nadarzynie m.in. odmalowano aulę i zaplecze sali matematycznej, a łącznik z halą wyłożono terakotą. Zajęto się też odwodnieniem budynku szkoły i uzupełnieniem glazury w łazienkach. Z kolei w Szkole Podstawowej w Ruścu przeprowadzono m.in. odgrzybianie i malowanie sali oddziału przedszkolnego, toalety i szatni przy oddziale zerowym, w Szkole Podstawowej w Młochowie m.in. pomalowano korytarze, wycyklinowano podłogi czterech salach lekcyjnych, a Szkoła Podstawowa w Kostowcu przeszła m.in. remont dachu, gładzi i gzymsów.

W budynku Przedszkola Publicznego w Wolicy m.in. pomalowano salę gimnastyczną oraz odnowiono elewację placówki, a roboty remontowe w budynku Przedszkola Publicznego w Młochowie objęły m.in. wyłożenie gresem tarasu i schodów od strony kuchni, wykonanie opaski wzdłuż budynku, malowanie sal dydaktycznych, sali gimnastycznej, dwóch korytarzy i szatni oraz wymianę sześciu sztuk drzwi.

W Przedszkolu Publicznym w Nadarzynie odbył się generalny remont łazienki dla dorosłych na parterze, odnowiono także m.in. korytarze i wymieniono główną bramę, natomiast remont w Szkole Podstawowej w Woli Krakowiańskiej objął m.in. modernizację hydrantów, wymianę podłóg w pokoju nauczycielskim i sekretariacie, wymianę drzwi ewakuacyjnych, remont cokołu na froncie budynku oraz balkonu nad wejściem głównym.

Nadto, w gminie realizowana jest duża inwestycja oświatowa, a mianowicie budowany jest obiekt, w którym znajdzie siedzibę Zespół Szkół w Ruścu. W jego skład wchodzi: szkoła podstawowa i gimnazjum. Powstaje nowoczesny, energooszczędny budynek o powierzchni 11 tys. m² z salami sportowymi, aulą, stołówką. Koszt inwestycji szacowany jest na 28 mln złotych (bez wyposażenia). Środki finansowe na jego realizację pochodzą wyłącznie z budżetu gminy. Częściowo obiekt zostanie oddany do użytku w sierpniu 2014 roku tak, aby z dniem 1 września uczniowie z dotychczasowej Szkoły Podstawowej w Ruścu rozpoczęli naukę w nowym gmachu. Oddanie do użytku części gimnazjalnej planowane jest na rok 2017. Równocześnie, w dotychczasowym budynku Szkoły Podstawowej w Ruścu zostaną utworzone dwa oddziały żłobkowe i jeden przedszkolny. Warto dodać, iż gmina Nadarzyn przeznacza na cele oświatowe dwukrotnie więcej środków niż otrzymuje z subwencji.

6. ŻYCIE KULTURALNE I INFRASTRUKTURA SPORTOWO-REKREACYJNA

Głównymi instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną w gminie Nadarzyn są Nadarzyński Ośrodek Kultury oraz Biblioteka Publiczna Gminy Nadarzyn. Nadarzyński Ośrodek Kultury propaguje, wspiera i inicjuje aktywność kulturalną mieszkańców gminy, a także edukuje dla kultury i poprzez kulturę lokalną społeczność, wykorzystując przy tym najnowsze technologie. NOK jest nowoczesną instytucją działającą na polach plastyki, filmu, teatru, tańca, literatury, edukacji kulturalnej i kulturalno-społecznej. W NOK zatrudnionych

jest 13 pracowników etatowych i 20 na podstawie umów zlecenia. Kadre uzupełnia baza wolontariuszy w liczbie 30 osób. Ośrodek ma bogate zaplecze techniczne, posiada sprzęt audiowizualny, oświetlenie sceniczne, aparaty fotograficzne, magnetofony, xero, drukarki, skaner, komputery podłączone do szerokopasmowego Internetu, laptopa, kamerę cyfrową.

Ciekawa oferta programowa, m.in. cykle: „Teatrzyk w walizce”, „Czym skorupka za młodu”, „Kino nokowe”, spotkania z ludźmi kultury, koncerty, monodramy, zajęcia warsztatowe, przyciąga chętnych do aktywnego uczestnictwa w oferowanych przedsięwzięciach. W ostatnich latach NOK zrealizował też kilka projektów społecznych (m.in. „Lubię, bo...”).

Ośrodek Kultury w Nadarzynie współpracuje z lokalnymi mediami (Wiadomości Nadarzyńskie – miesięcznik wydawany przez Gminę Nadarzyn; Co? Gdzie? Kiedy? – na Mazowszu; iTV Nadarzyn; WPR). Ważnym ogniwem działalności NOK-u jest współpraca na zasadzie realizowania pomysłów, promowania działalności, organizowania i współorganizowania imprez z lokalnymi działaczami i aktywistami.

Działalność NOK-u nie ogranicza się do siedziby placówki. Imprezy organizowane są na stadionie, placu kościelnym w Nadarzynie, w parku w Młochowie, na boisku w Wolicy, w rynku w Nadarzynie oraz w świetlicach wiejskich. W strukturze Ośrodka działa pięć świetlic: w Młochowie, Urzucie, Rozalinie, Parolach i Wolicy. Są to miejsca służące ogółowi mieszkańców, przyjazne dzieciom, młodzieży oraz dorosłym.

Biblioteka Publiczna Gminy Nadarzyn zajmuje się zaspokajaniem potrzeb czytelniczych mieszkańców oraz gromadzeniem materiałów dotyczących regionu, a także stanowi lokalne centrum informacji. Z jej oferty korzysta niemal 3.000 czytelników. Księgozbiór na koniec 2013 roku liczył 31.568 woluminów. Są to książki dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych. Bogaty i stale uzupełniany jest księgozbiór popularnonaukowy, w skład którego wchodzi zbiór słowników przedmiotowych i ogólnych, najnowsze edycje encyklopedii, opracowania i kompendia z różnych dziedzin wiedzy (psychologia, filozofia, religioznawstwo, socjologia, polityka, ekonomia, prawo, fizyka, chemia, matematyka, biologia, medycyna, sztuka, sport, nauka o literaturze, geografia, historia).

Oprócz książek gromadzone są czasopisma. W ostatnich latach księgozbiory wzbogaciły się o dokumenty elektroniczne i materiały audiowizualne. Dostępne są bajki i filmy na płytach DVD, książki mówione oraz książki obcojęzyczne dla dzieci i młodzieży.

Biblioteka gromadzi różnorodne dokumenty dotyczące gminy. Są to głównie: roczniki prasy lokalnej, publikacje związane z Nadarzynem oraz pozycje wydawane przez mieszkańców gminy. W bibliotece odbywają się liczne lekcje biblioteczne, głośne czytanie bajek i konkursy. Ważnym zadaniem biblioteki jest dostarczenie czytelnikowi źródła informacji. Biblioteka upowszechnia więc lokalną informację społeczno-kulturalną, prezentuje zróżnicowane formy usług ukierunkowane m.in. na dzieci i młodzież, osoby bezrobotne, ludzi starszych, mniejszości etniczne, hobbystów, organizuje wystawy, imprezy okolicznościowe, koncerty, spotkania autorskie, spotkania z ciekawymi ludźmi, zajmuje się także promocją gminy, jej walorów, osobliwości, folkloru, historii i dnia dzisiejszego. Od 2010 roku Biblioteka posiada katalog zbiorów dostępny w Internecie. Nadto czytelnicy mają bezpłatny dostęp do 3 stanowisk komputerowych z programami użytkowymi i Internetem.

Biblioteka Publiczna Gminy Nadarzyn posiada filię biblioteczną w Młochowie i punkt biblioteczny w Rozalinie.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie w 2013 roku

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Nadarzyński Ośrodek Kultury	Pl. Poniatowskiego 42, 05-830 Nadarzyn
2.	Biblioteka Publiczna Gminy Nadarzyn	Pl. Poniatowskiego 42, 05-830 Nadarzyn
3.	Biblioteka Publiczna Gminy Nadarzyn – Filia Młochów	ul. Mazowiecka 5c, 05-831 Młochów

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn.

Ważną funkcję w popularyzowaniu działalności kulturalnej w gminie odgrywa także Orkiestra Ochotniczej Straży Pożarnej Nadarzyn uważana za jedną z najlepszych orkiestr dętych w Polsce i Europie. Muzycy występują zarówno w salach koncertowych, jak i w dynamicznych pokazach musztry paradnej. Zespół koncertuje nie tylko w kraju, ale również za granicą. Ma na swoim koncie występy m.in. we Włoszech, Niemczech, Grecji, Bułgarii, Czechach, na Malcie i na Ukrainie, w 2009 roku orkiestra koncertowała w Chinach i Nowym Jorku, w 2011 roku odbyła tournée po Australii i Tasmanii. Jako jedna z ponad 800 orkiestr strażackich biorących udział w Ogólnopolskim Festiwalu Orkiestr Dętych OSP (w 2009 r. i 2013 r.) zdobyła tytuł Mistrza Polski we wszystkich konkurencjach: programie

koncertowym, przemarszu oraz musztrze paradnej. W kwietniu 2014 roku reprezentowała Polskę na Międzynarodowym Festiwalu Dziedzictwa Kultury i Integracji w Hue w Wietnamie.

Orkiestra występowała w popularnych programach „Jaka to melodia”, „Kawa czy Herbata” „Pytanie na śniadanie”. W dorobku ma cztery płyty. Podczas wielu koncertów muzycy towarzyszyli również uznanym gwiazdom polskiej estrady: Krystynie Prońko, Zbigniewowi Wodeckiemu, Agnieszce Fatydze, Justynie Steczkowskiej i Robertowi Janowskiemu.

W Orkiestrze realizuje swoje muzyczne pasje ponad pięćdziesiąt osób w różnym wieku, zarówno dorośli, wykonujący na co dzień zawody niezwiązane z muzyką, jak i studenci oraz uczniowie szkół podstawowych i średnich. Opiekę merytoryczną nad osobami, które rozpoczynają naukę gry na instrumentach, sprawują muzycy z Orkiestry Reprezentacyjnej Wojska Polskiego. Nauka gry oraz instrumenty muzyczne dostępne są bezpłatnie.

Orkiestra OSP Nadarzyn jest laureatem odznaczenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Zasłużony dla Kultury Polskiej” z 2008 roku.

Upowszechnianiem i rozwojem kultury fizycznej oraz koordynowaniem działań sportowych i rekreacyjnych na terenie gminy zajmuje się Gminny Ośrodek Sportu, który współpracuje w tym zakresie z Urzędem Gminy, Nadarzyńskim Ośrodkiem Kultury, klubami sportowymi: GLKS Nadarzyn i LKS „Orzeł” Nadarzyn, Ligą Obrony Kraju w Nadarzynie, Szkolnym Związkiem Sportowym oraz szkołami z terenu gminy. GOS jest także propagatorem i animatorem aktywnych form wypoczynku dla mieszkańców gminy.

Gmina Nadarzyn posiada trzy obiekty sportowe z nowoczesnym zapleczem technicznym. Jednym z tych obiektów jest stadion piłkarski przy ul. Żółwińskiej (może pomieścić 900 osób), z bardzo dobrze przygotowaną płytą boiskową, o wymiarach 100x69 m, wraz z bocznym boiskiem treningowym. Boisko główne stanowi bazę treningową i miejsce rozgrywek piłkarskich drużyn GLKS Nadarzyn. Było ono również wykorzystywane jako miejsce przygotowań dla piłkarskich reprezentacji Polski na spotkania eliminacyjne przed Mistrzostwami Świata, Europy i Igrzyskami Olimpijskimi. Trenowały tu reprezentacje Anglii i Szwajcarii do lat 18, a także kluby: Legia Warszawa, Polonia Warszawa, Wisła Kraków, Śląsk Wrocław, Lech Poznań, Górnik Zabrze i Ruch Chorzów.

Drugim obiektem sportowym jest hala widowiskowo-sportowa, znajdująca się przy Gimnazjum (ul. Żółwińska). Hala ta została oddana do użytku w październiku 2002 roku, jej

ogólna powierzchnia użytkowa wynosi 1.340 m². Główna hala (44x24 m) posiada trybuny z miejscami siedzącymi dla 300 osób. W jej bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się: sala korekcyjna, sala do aerobiku, siłownia, szatnie, sauna, pomieszczenia socjalne i kawiarenka.

W 2007 roku oddano do użytku trzeci obiekt sportowy, który powstał przy Szkole Podstawowej w Nadarzynie (ul. Sitarskich 4). Jest to nowoczesna hala sportowa wraz z zapleczem oraz boiskami (do koszykówki, piłki nożnej oraz kortem tenisowym).

W 2012 roku, w ramach projektu Moje Boisko – Orlik powstały kompleksy boisk sportowych w Kostowcu i Ruściu/Młochowie. W skład kompleksów wchodzi: boisko ze sztuczną trawą do piłki nożnej oraz boisko wielofunkcyjne.

Z obiektów sportowych oprócz uczniów miejscowych szkół korzystają działające na terenie gminy kluby sportowe, odbywają się na nich liczne zawody i turnieje, różnorodne zajęcia np. aerobiku, wynajmowane są one także na prywatną rekreację przez mieszkańców gminy Nadarzyn.

Oprócz wspomnianych już obiektów sportowych zlokalizowanych na terenie gminy, wymienić należy szkolne sale gimnastyczne w Woli Krakowiańskiej i Młochowie. Osobną, ale istotną pozycję, stanowi prywatny kompleks sportowo-rekreacyjny pn. Ośrodek Medincus Kajetany, oferujący m.in. jazdę konną, tenis ziemny, kręgielnię oraz boiska do piłki nożnej i siatkówki.

Wykaz istniejących w gminie obiektów sportowo-rekreacyjnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie w 2013 roku

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Stadion Sportowy Gminnego Ośrodka Sportu	ul. Żółwińska 20, 05-830 Nadarzyn
2.	Hala widowisko-sportowa GOS przy Gimnazjum	ul. Żółwińska 41, 05-830 Nadarzyn
3.	Obiekty sportowe GOS przy SP w Nadarzynie	ul. Sitarskich 4, 05-830 Nadarzyn
4.	Boiska „Orlik 2012” w Ruściu	Rusiec, ul. Górna, 05-830 Nadarzyn
5.	Boiska „Orlik 2012” przy SP w Kostowcu	ul. Matki M F Dymman 5, 05-831 Kostowiec
6.	Sala Gimnastyczna przy SP Wola Krakowiańska	Wola Krakowiańska 22, 05-831 Młochów
7.	Sala Gimnastyczna i boisko ze sztuczną nawierzchnią przy SP Młochów	ul. Mazowiecka 46, 05-831 Młochów
8.	Ośrodek Medincus Kajetany	ul. Mokra 1, 05-830 Nadarzyn

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn.

Znaczny wkład w popularyzację kultury fizycznej w gminie mają także kluby i organizacje sportowe działające na jej terenie. Są to: Gminny Ludowy Klub Sportowy Nadarzyn, Ludowy Klub Sportowy „Orzeł” Nadarzyn, Liga Obrony Kraju, Polski Związek Wędkarski (Koło w Nadarzynie i Koło w Młochowie). Do ważniejszych sukcesów sportowych należy zdobycie v-ce mistrzostwa Polski w latach 2011-2014 przez zespół GLKS WANZL Scania Nadarzyn w ekstraklasie kobiet w tenisie sportowym oraz liczne sukcesy w tej dyscyplinie sportu w kategorii młodzieżowej, w tym medale mistrzostwo Europy junierek i kadetek.

Istotne znaczenie dla mieszkańców i turystów mają także funkcjonujące na terenie gminy obiekty turystyczno-rekreacyjne, do których należą w szczególności gospodarstwa agroturystyczne i szlaki turystyczne. Przez teren gminy przebiega główny szlak czerwony wiodący przez najbardziej ciekawe krajobrazowo i przyrodniczo miejsca w regionie na trasie: Zaborów – Kopytów – Rokitno – Brwinów – Podkowa Leśna – Lasy Nadarzyńskie – Na Dębaku – Popówek – Paszków – Lasy Sękocińskie – Maryłówka – Magdalenka; dwa szlaki niebieskie wyznaczające trasę dalekobieżną – pierwszy z Brwinowa do Komorowa, drugi z Radziejowic do Głoskowa; szlak zielony doprowadzający do charakterystycznych miejsc na trasie: wzdłuż krawędzi Wysoczyzny Rawskiej przez Młochów – Krakowiany – Nowiny – Żelechów – rezerwat „Skulski Las” – Skuły – Grzegorzewice do Radziejowic oraz żółty szlak łącznikowy przez Las Młochowski z Krakowian do Rozalina.

W latach 2007-2010 przy wsparciu finansowych ze środków Europejskiego Funduszu regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2007-2013 zrewitalizowano szlak turystyczno-kulturowy z centrum w XIX-wiecznym parku w Młochowie. Stamtąd proponowane są dwie trasy: jedna w stronę lasów Młochowskich stanowiących część „zielonego pierścienia Warszawy”, druga po najciekawszych miejscach w gminie. Szlak jest częścią projektu pt.: „Centrum kultury, rekreacji i sportu – historyczny park w Młochowie – perełka Nadarzyna i Mazowsza – projekt kompleksowej rewitalizacji parku”, pomyślanym jako przygoda z historią i przyrodą zarówno dla mieszkańców jak i turystów.

7. OPIEKA ZDROWOTNA I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W 2013 roku w gminie funkcjonowało ogółem 7 zakładów opieki zdrowotnej, w tym 5 niepublicznych, prowadzonych było 7 prywatnych praktyk lekarskich oraz działało 5 aptek. Dane szczegółowe na temat zakładów opieki zdrowotnej oraz aptek w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Podmioty lecznicze i apteki w gminie w 2013 roku

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Samodzielny Publiczny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej	ul. Sitarskich 3, 05-830 Nadarzyn
2.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Medica-Terapia”	ul. Jemiołowa 70, Stara Wieś, 05-830 Nadarzyn
3.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MedDent”	ul. Mszczonowska 58a, 05-830 Nadarzyn
4.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Bormed”	ul. Jemiołowa 70, Stara Wieś, 05-830 Nadarzyn
5.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Lecznica „Mak-Med. s.c.”	ul. Wiśniowa 22, 05-830 Nadarzyn
6.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Samarytanin”	ul. Warszawska 14, 05-830 Nadarzyn
7.	Światowe Centrum Słuchu i Mowy Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu	ul. Mokra 17, 05-830 Nadarzyn – Kajetany
8.	Apteka	ul. Błońska 6b, 05-830 Nadarzyn
9.	„Apteka „Pod Dębem”	ul. Mszczonowska 58a, 05-830 Nadarzyn
10.	„Apteka”	ul. Sitarskich 1, 05-830 Nadarzyn
11.	Apteka „Medincus”	ul. Mokra 1, 05-830 Nadarzyn – Kajetany
12.	„Apteka”	ul. Katowicka 62, 05-830 Nadarzyn

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn.

Największą, dostępną dla mieszkańców gminy placówką wielospecjalistycznej opieki medycznej jest Samodzielny Publiczny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej zlokalizowany przy ul. Sitarskich 3 w Nadarzynie z Ośrodkiem w Młochowie. W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej świadczeń w placówce tej udziela 3 pediatrów, 3 internistów i 4 lekarzy

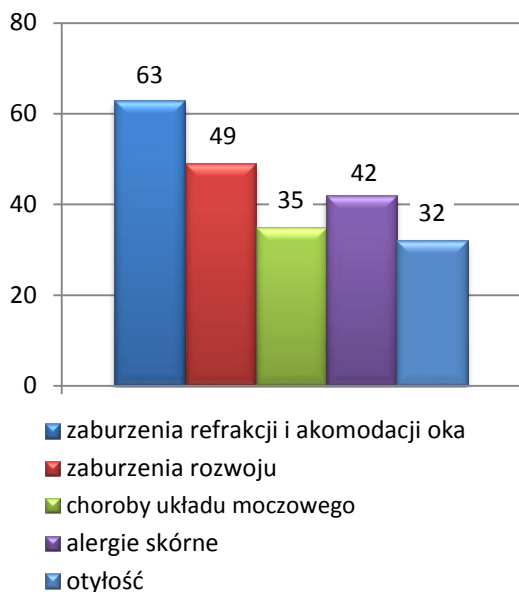
rodzinnych, dostępne są także poradnie specjalistyczne: dermatologiczna, laryngologiczna, endokrynologiczna, kardiologiczna, gastrologiczna, neurologiczna, okulistyczna, stomatologiczna, ortodontyczna, ginekologiczna, jak również: medycyny pracy, rehabilitacyjna i logopedyczna. W Przychodni istnieje możliwość wykonania badań USG, w tym ginekologicznego, KTG płodu, EKG, spirometrii, audiometrii, tympanometrii, jak również badań laboratoryjnych i mikrobiologicznych. Placówka udziela świadczeń zarówno refundowanych przez NFZ, jak i na zasadach komercyjnych.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2010-2012 liczba porad udzielonych w gminie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej ulegała zmianom. W 2010 roku wyniosła 72.000, rok później 68.492, a w 2012 roku 71.699.

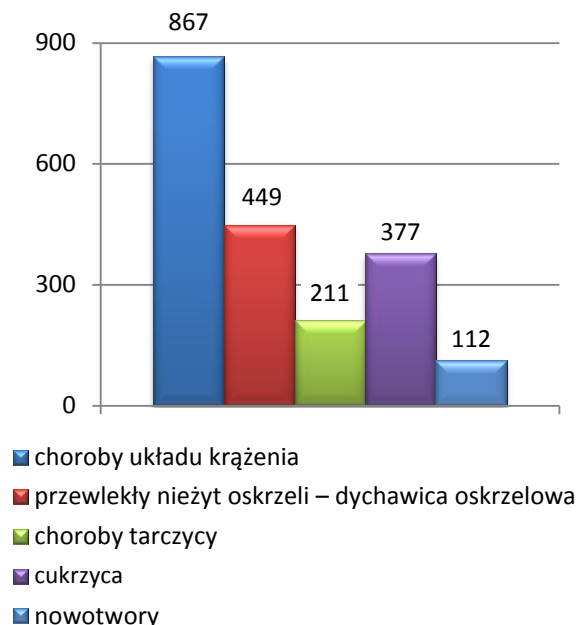
W 2013 roku pod opieką lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej Samodzielnego Publicznego Gminnego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Nadarzynie pozostawało 12.748 pacjentów. Najczęściej stwierdzanymi u osób w wieku przedprodukcyjnym schorzeniami były: zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (63), zaburzenia rozwoju (49), alergie skórne (42), choroby układu moczowego (35), otyłość (32), alergie pokarmowe (24), alergia – dychawica oskrzelowa (23), upośledzenie umysłowe oraz uszkodzenia narządu ruchu (po 21). Z kolei u osób dorosłych najczęściej odnotowywano choroby układu krążenia (867), przewlekły nieżyt oskrzeli – dychawicę oskrzelową (449), cukrzycę (377), choroby tarczycy (221), nowotwory (112), niedokrwistości (90), przewlekłe choroby układu trawiennego (66), choroby obwodowego układu nerwowego (50) oraz choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (47). Łączna liczba dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych, u których w 2013 roku stwierdzono schorzenia wyniosła odpowiednio 418 i 2.556.

Dane szczegółowe na temat schorzeń najczęściej stwierdzanych u dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzone u dzieci i młodzieży w 2013 roku

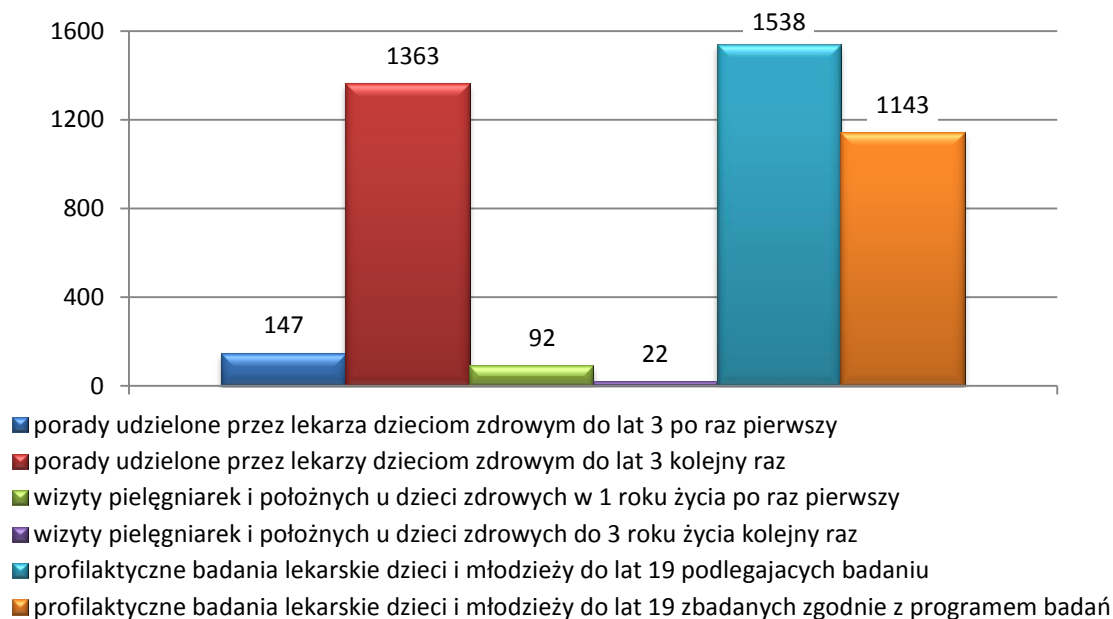
Wykres 19. Schorzenia najczęściej stwierdzone u osób dorosłych w 2013 roku

Źródło danych: Samodzielny Publiczny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nadarzynie.

W analizowanym roku Samodzielny Publiczny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nadarzynie prowadził również profilaktykę zdrowotną wśród dzieci i młodzieży. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 20. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży w 2013 roku

Źródło danych: Samodzielny Publiczny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nadarzynie.

W 2012 roku z porad udzielonych przez lekarza skorzystało po raz pierwszy i kolejny raz odpowiednio 147 i 1.363 dzieci zdrowych w wieku do 3 lat. Wizytami profilaktycznymi pielęgniarek i położnych objęto po raz pierwszy 92 dzieci zdrowych w 1. roku życia, a kolejny raz 22 dzieci w wieku do 3 lat. Profilaktycznym badaniom lekarskim poddało się natomiast 1.538 dzieci i młodzieży w wieku do 19 lat, w tym 1.143 osoby zgodnie z programem badań profilaktycznych.

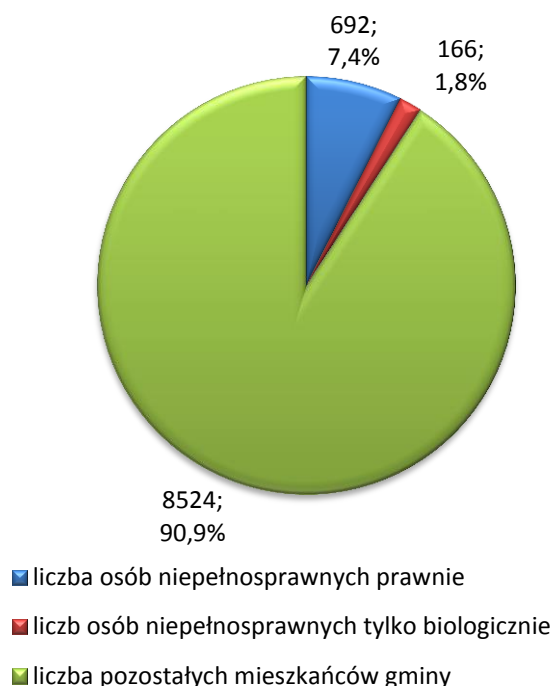
Schorzenia układu krążenia, narządów ruchu oraz schorzenia neurologiczne należą do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

Mimo upływu ponad dziesięciu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego, przeprowadzonego w 2011 roku Spisu nie zostały bowiem opracowane na szczeblu gminnym.

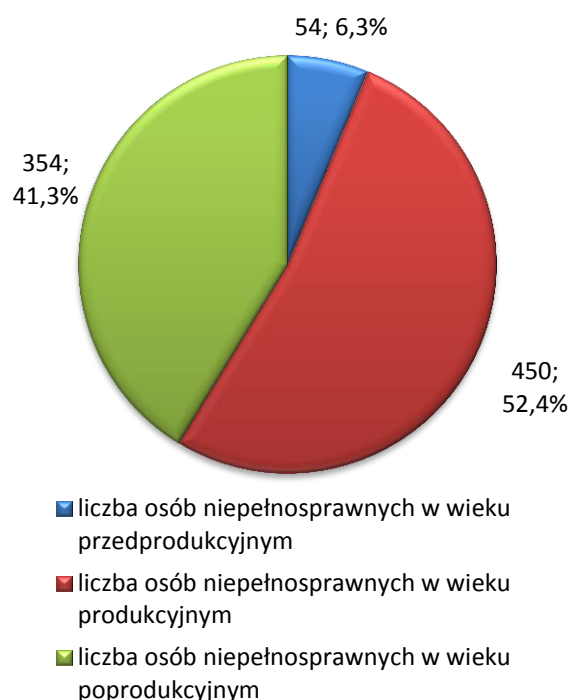
W 2002 roku w gminie Nadarzyn mieszkało 858 osób niepełnosprawnych. Wśród nich większość stanowiły kobiety (488 osoby, tj. 56,8%) oraz osoby niepełnosprawne prawnie (692 osoby, tj. 80,6%), czyli takie, które w czasie badania posiadały aktualne orzeczenie ustalające niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo (osoby w wieku 16 lat i więcej) lub dysponowały uprawnieniem do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, stanowiły grupę 166 osób (19,3%).

Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy wynosił 9,1%, a w ich strukturze wiekowej dominowały osoby w wieku produkcyjnym (450 osób, tj. 52,4%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 21. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku

Wykres 22. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

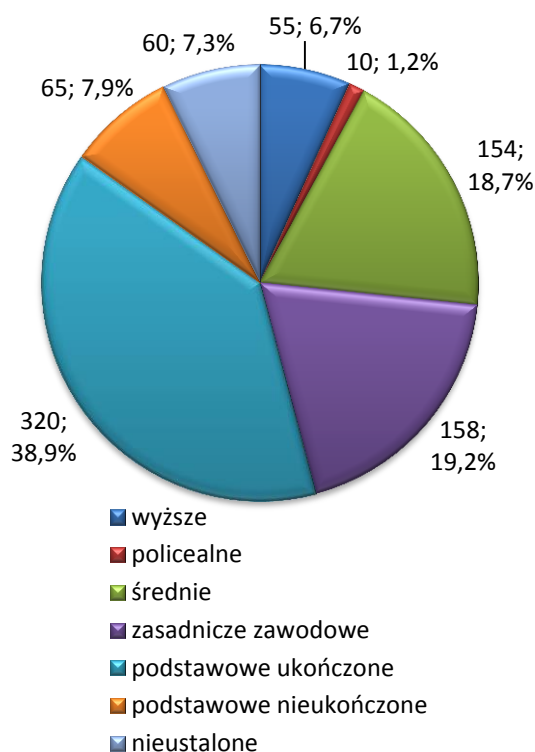
Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Osoby niepełnosprawne będące w wieku produkcyjnym stanowiły 7,7% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku w 2002 roku. Znacznie większy był udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w gronie osób starszych w gminie, wynosił on, bowiem 28,2%.

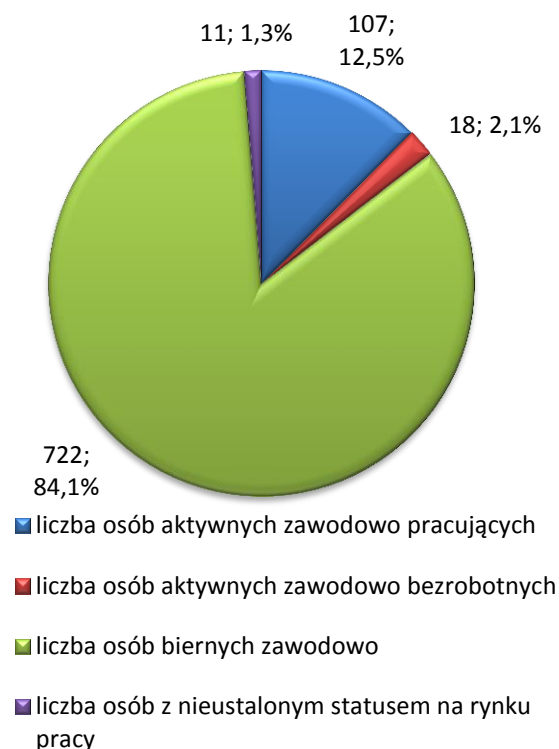
Na poziom uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym ma wpływ nie tylko rodzaj i stopień niepełnosprawności czy wiek, ale również posiadane wykształcenie, a co za tym idzie przygotowanie zawodowe. W 2002 roku wśród mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej dotkniętych niepełnosprawnością największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (320 osób, tj. 38,9%) i zasadniczym zawodowym (158 osób, tj. 19,2%). Niski poziom wykształcenia w znaczący sposób utrudniał osobom niepełnosprawnym znalezienie i utrzymanie zatrudnienia. Potwierdzają to dane dotyczące poziomu ich aktywności zawodowej, z których wynika, że zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością była bierna zawodowo (722 osoby, tj. 84,1%).

Dane szczegółowe na temat poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych z gminy oraz ich aktywności ekonomicznej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Wykres 24. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc w rodzinie jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie. Jej ofiarami są

niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi, które niejednokrotnie są przyczyną wystąpienia przemocy w rodzinie. Dane szacunkowe w tym zakresie przygotowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zawiera je poniższa tabela.

Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło danych szacunkowych: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

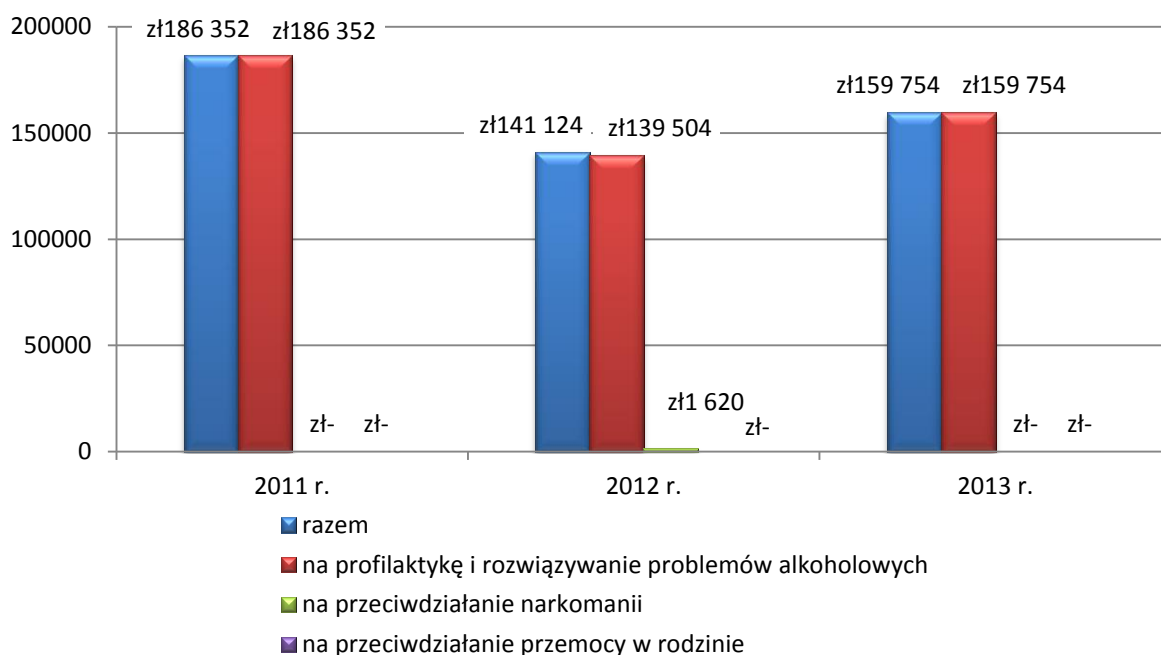
Dane zamieszczone w powyższym zestawieniu pozwalają określić szacunkową liczbę mieszkańców gminy Nadarzyn dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. Z wyliczeń wynika, że na jej terenie żyje ok. 187 osób uzależnionych od alkoholu (2% dorosłej populacji), ok. 374 osoby współuzależnione (4% dorosłej populacji), 467-654 osoby pijące szkodliwie alkohol (5-7% dorosłej populacji), ok. 111 dzieci wychowujących się w rodzinach z problemem alkoholowym (4% populacji nieletniej) oraz 323 ofiary (249 dorosłych i 74 dzieci) przemocy domowej w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym. Analizując

powyższe dane należy mieć świadomość, iż nie odzwierciedlają one w pełni rzeczywistej skali problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie a także przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w gminie Nadarzyn w latach 2011-2013.

Wykres 25. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2011-2013

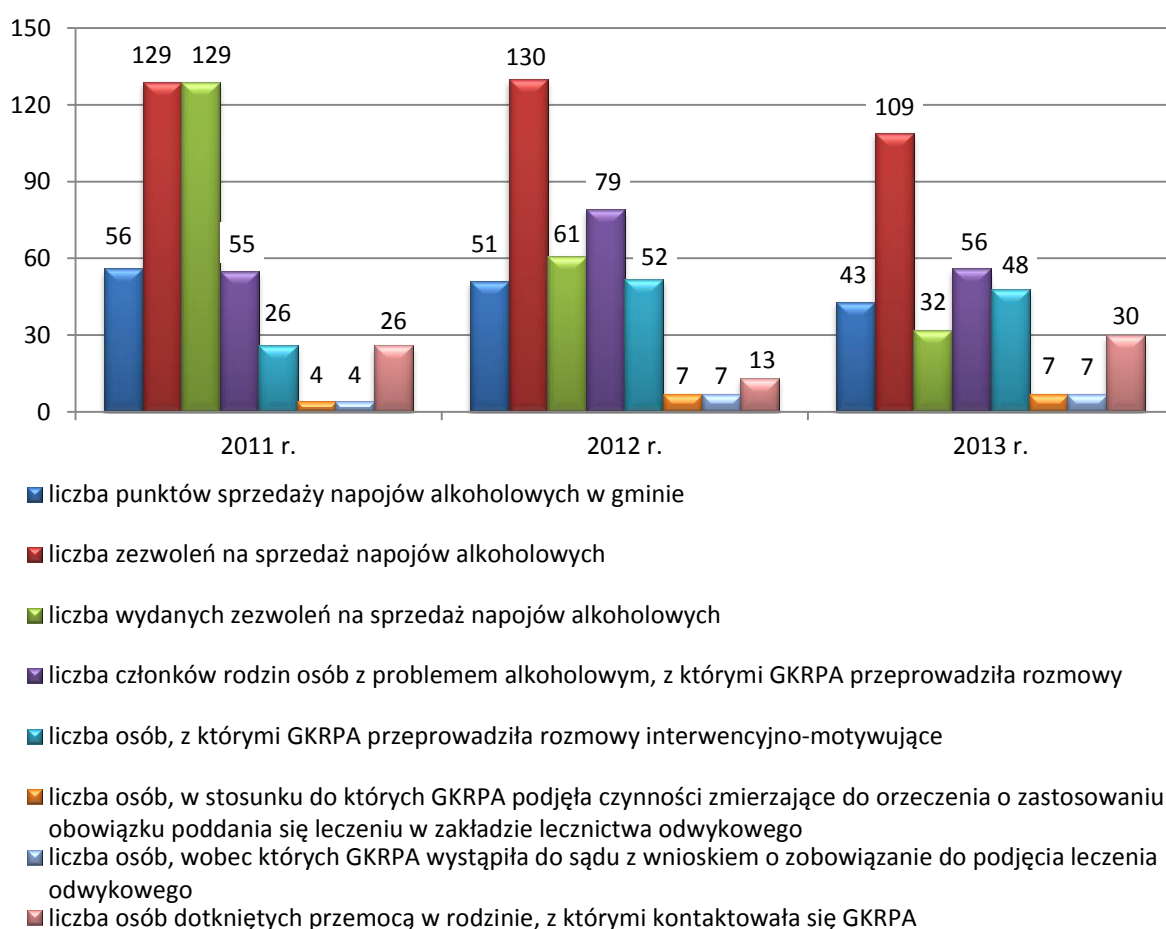
Źródło danych: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nadarzynie.

W latach 2011-2013 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie ulegała wahaniom (186.352 zł w 2011 r., 141.124 zł w 2012 r., 159.754 zł w 2013 r.). Warto odnotować, iż w 2012 roku uwzględniono w budżecie kwotę

przeznaczoną na przeciwdziałanie narkomanii, natomiast w całym analizowanym okresie nie pojawiły się osobne środki finansowe na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Inicjowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień w gminie Nadarzyn należy do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wybrane dane dotyczące działań podejmowanych przez GKRPA, a także lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 26. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2011-2013

Źródło danych: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nadarzynie.

W 2013 roku liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie była niższa w porównaniu z latami 2011-2012 (56 w 2011 r., 51 w 2012 r., 43 w 2013 r.), podobnie jak liczba obowiązujących i wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (odpowiednio 129 i 129 w 2010 r., 130 i 61 w 2012 r. oraz 109 i 32 w 2013 r.).

W analizowanym okresie liczba członków rodzin osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadzała rozmowy ulegała wahaniom (55 w 2011 r., 79 w 2012 r., 56 w 2013 r.), natomiast w latach 2012-2013 liczba osób, z którymi Komisja przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące była znacznie wyższa niż w 2011 roku (26 w 2011 r., 52 w 2012 r., 48 w 2013 r.).

W analizowanym okresie GKRPA zabiegała także o zobowiązanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego. W tym celu podejmowała kroki zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego (w stosunku do odpowiednio 4, 7 i 7 osób) oraz występowała do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego (w 2010 r. wobec 4 osób, a w 2012 i 2013 r. wobec 7 osób).

W analizowanym okresie członkowie GKRPA kontaktowali się również z osobami dotkniętymi problemem przemocy w rodzinie. Ich liczba w 2013 roku wzrosła (do 30).

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy ogrywają: działające w Nadarzynie – Punkt Konsultacyjny (dyżurują w nim: psycholog, Pełnomocnik Wójta ds. uzależnień oraz członkowie GKRPA), Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, grupa AA i grupa Al-Anon „Klemens”, Gminne Ognisko Dziecięco Młodzieżowe „Tęcza” (z filią w Młochowie), Straż Gminna i placówki oświatowe, a także: Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Pruszkowie (ul. Kraszewskiego 18, 05-800 Pruszków), Mazowieckie Specjalistyczne Centrum Zdrowia im. prof. Jana Mazurkiewicza – Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Pruszkowie (ul. Partyzantów 2/4, 05-802 Pruszków), Zespół Ośrodków Wsparcia w Piastowie, w skład którego wchodzi: Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie (ul. Ks. J. Popiełuszki 24, 05-820 Piastów) oraz organizacje pozarządowe, w tym Caritas w Nadarzynie i Młochowie.

Dane szczegółowe na temat liczby osób z gminy objętych wsparciem przez wybrane podmioty działające na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Osoby z gminy objęte wsparciem w 2013 roku przez wybrane podmioty działające na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w gminie

nazwa jednostki	liczba osób z gminy objętych wsparciem w 2013 roku
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Pl. Poniatowskiego 42, 05-830 Nadarzyn	56
Punkt Konsultacyjny „Psycholog”, Pl. Poniatowskiego 42, 05-830 Nadarzyn	33
Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, ul. Mszczonowska 24, 05-830 Nadarzyn	34
Grupy AA i Al-Anon „Klemens”, ul. Kościelna 3, 05-830 Nadarzyn	60
Gminne Ognisko Dziecięco Młodzieżowe „Tęcza” (z filią w Młochowie), ul. Kościelna 2, 05-830 Nadarzyn	60
Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Pruszkowie (ul. Kraszewskiego 18, 05-800 Pruszków), Mazowieckie Specjalistyczne Centrum Zdrowia im. prof. Jana Mazurkiewicza – Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Pruszkowie (ul. Partyzantów 2/4, 05-802 Pruszków), Zespół Ośrodków Wsparcia w Piastowie (ul. Ks. J. Popiełuszki 24, 05-820 Piastów)	8

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn.

9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania.

Złożoność przyczyn bezdomności wynika z tego, że niejednokrotnie są one ze sobą powiązane, częstokroć trudno jest określić pierwotną przyczynę problemu. Wiele osób staje się bowiem bezdomnymi w wyniku splotu niekorzystnych zdarzeń, które występują po sobie i wzajemnie się przenikają.

Bezdomność może być efektem panującej sytuacji społeczno-ekonomicznej (w tym wzrostu bezrobocia, postępującej likwidacji hoteli robotniczych, braku miejsc w szpitalach, zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, braku opieki nad wychowankami domów dziecka po ukończeniu 18 lat, braku ośrodków dla nosicieli wirusa HIV) i prawnej

(możliwość wyeksmitowania lokatora za długi i zaległości w opłatach czynszowych), może mieć również podłoże patologiczne (alkoholizm, przestępczość, odrzucenie lub brak opieki ze strony najbliższych, rozwód lub trwały rozpad więzi formalnych lub nieformalnych, prostytutka kobiet, przemoc w rodzinie) oraz wynikać z przyczyn socjopsychologicznych (świadomy wybór innego sposobu życia, odrzucenie obowiązującego systemu wartości) i osobowościowych (poczucie niższości, osamotnienia, wstydu, przekonania o złym świecie i ludziach).

Przeciwdziałanie problemowi bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Nadarzyn bezdomność nie urasta do rangi problemu, ma charakter jednostkowy. Pomoc osobom nim zagrożonym i dotkniętym świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. W 2011 roku GOPS objął wsparciem z powodu bezdomności 2 osoby, w 2012 – 3 osoby, a w 2013 roku 6 osób. Na terenie gminy nie ma noclegowni, schroniska ani domu dla osób bezdomnych. Najbliższa placówka – dom dla Matek z Dziećmi znajduje się w Brwinowie (powiat pruszkowski). W sumie, na terenie województwa mazowieckiego działa 71 podmiotów o charakterze schroniska, noclegowni bądź ogrzewalni dla osób bezdomnych, w których są 3.493 miejsca.

10. PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

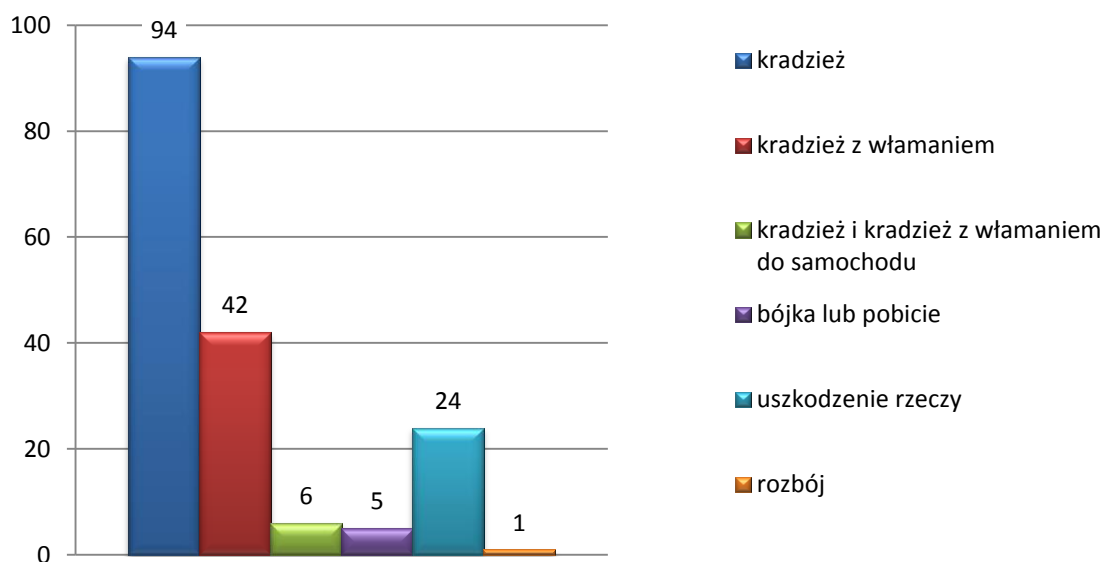
Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Według danych Komisariatu Policji w Nadarzynie, w 2013 roku na terenie gminy Nadarzyn stwierdzono 332 przestępstwa popełnione przez 144 sprawców, wśród których było 8 osób nieletnich. Wszyscy podejrzani nieletni dopuścili się przestępstw o charakterze kryminalnym, w 4 przypadkach były to kradzieże, w kolejnych 4 – bójki i pobicia.

Wśród rodzaju przestępstw, jakie zaistniały na terenie gminy, dominowały te o charakterze kryminalnym (251) przed narkotykowymi (24) i gospodarczymi (9). Największa liczba przestępstw dotyczyła kradzieży i kradzieży z włamaniem (odpowiednio: 94 i 42 stwierdzone przestępstwa). Największa dynamika wzrostu, bo aż 342,9% cechowała przestępstwa narkotykowe. Jeśli zaś chodzi o wskaźnik wykrywalności największy, bo aż 100% dotyczył bójek, pobić i rozbojów. Bardzo wysoka, bo 95,8% wykrywalność cechowała przestępstwa narkotykowe. Stosunkowo najtrudniej było ustalić sprawców kradzieży i kradzieży z włamaniem, w tym do samochodu. Wskaźniki wyglądały tu odpowiednio: 9,8% i 16,7%.

Dane szczegółowe na temat wybranych przestępstw stwierdzonych w gminie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 27. Przestępstwa stwierdzone w gminie w 2013 roku

Źródło danych: Komisariat Policji w Nadarzynie.

W Nadarzynie lokalne struktury policji wspierane są przez Straż Gminną. Straż wykonuje zadania w zakresie ochrony porządku publicznego wynikające z ustaw i aktów prawa miejscowego, w szczególności jej funkcjonariusze zajmują się: ochroną porządku

w miejscach publicznych, zabezpieczaniem miejsc przestępstw bądź katastrofy oraz ochroną obiektów i urządzeń użyteczności publicznej. Strażnicy Gminni współpracują także z innymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli. W Straży Gminnej w Nadarzynie pracuje 8 funkcjonariuszy: komendant i 7 strażników.

11. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Zadania pomocy społecznej w gminie Nadarzyn wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawa o systemie oświaty (w zakresie pomocy materialnej dla uczniów).

W 2013 roku kadrę GOPS-u stanowiło 11 osób, w tym kierownik, 5 pracowników socjalnych, radca prawny i 4 pracowników administracyjnych (w tym 2 realizujących świadczenia rodzinne). W analizowanym roku Ośrodek nie spełniał wynikającego z art. 100 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej obowiązku zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników, bowiem na 1 pracownika socjalnego przypadało 2.422 mieszkańców gminy.

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w GOPS-ie oraz kwalifikacji pracujących w nim osób przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Kadra GOPS-u i jej kwalifikacje w 2013 roku

	liczba osób
kadra kierownicza	1
wykształcenie wyższe	1
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	1
pracownicy socjalni	5
wykształcenie wyższe	4
wykształcenie średnie	1
specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	1
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	0
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	0
pozostali pracownicy	5
wykształcenie wyższe	2
wykształcenie średnie	3
wolontariusze	0
pracownicy zatrudnieni w ramach zatrudnienia subsydiowanego	0
staże	0

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie.

Ze wsparcia udzielanego przez GOPS mogą korzystać osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. W odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które jest ustalone na poziomie 542 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 456 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 539 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 623 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

W 2013 roku wydatki na realizację zadań z zakresu polityki społecznej w gminie wzrosły w porównaniu z latami 2011-2012 (3.176.643 zł w 2011 r., 3.124.578 zł w 2012 r., 3.294.227 zł w 2013 r.). Wpływ na to miał m.in. wzrost środków finansowych przeznaczonych na opłacenie pobytu mieszkańców w domach pomocy społecznej, częściowe pokrycie kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej, na świadczenia rodzinne i świadczenia z funduszu

alimentacyjnego, dodatki mieszkaniowe, zasiłki stałe, składki zdrowotne, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz pomoc cudzoziemcom. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Wydatki na realizację zadań z zakresu polityki społecznej w gminie w latach 2011-2013

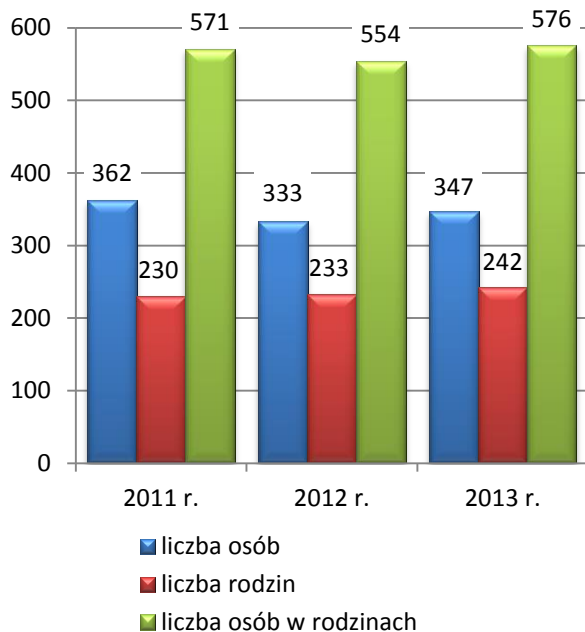
rozdziały	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2011 r.	w 2012 r.	w 2013 r.
przeciwdziałanie narkomanii	0	1.620	0
przeciwdziałanie alkoholizmowi	186.000	138.567	159.754
domy pomocy społecznej	171.605	156.344	166.656
rodziny zastępcze	0	2.180	5.387
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	0	0	0
wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	0	0	0
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	1.814.000	1.703.798	1.817.472
składki na ubezpieczenia zdrowotne	26.360	30.191	32.910
zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	135.944	151.019	128.748
dodatki mieszkaniowe	4.271	2.725	5.684
zasiłki stałe	161.152	179.667	232.668
Ośrodek Pomocy Społecznej	476.749	538.210	530.900
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	13.440	25.420	35.454
pomoc dla cudzoziemców	0	0	3.500
pomoc materialna dla uczniów, w tym stypendia szkolne	32.760	30.385	27.410
pozostała działalność – program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”	141.486	154.372	125.242
ogółem	3.176.643	3.124.578	3.294.227
w tym w budżecie GOPS-u	2.736.456	2.974.306	3.112.031

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie.

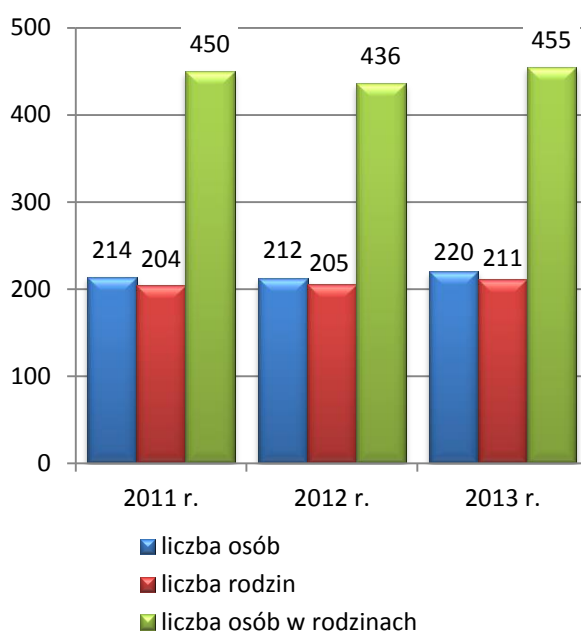
W latach 2011-2013 liczba osób, którym udzielono pomocy i wsparcia w gminie ulegała wahaniom, w 2012 roku zmalała w stosunku do poprzedniego z 362 do 333 osób, a następnie w 2013 roku wzrosła do 347. Warto nadmienić, że wszystkim tym osobom w omawianych latach przyznano świadczenie, przy czym dla części beneficjentów były to świadczenia niepieniężne. Równocześnie, przy wahaniami liczby osób korzystających ze wsparcia, niewielkiemu, ale systematycznemu wzrostowi ulega liczba rodzin korzystających z pomocy, która wynosiła w 2011 roku 230, rok później 233, a w 2013 roku 242.

Dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2011-2013 udzielono pomocy i wsparcia

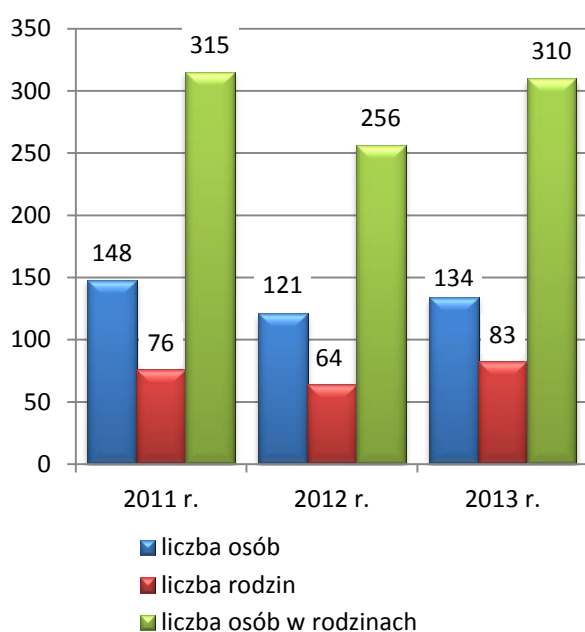

Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2011-2013 przyznano świadczenie pieniężne

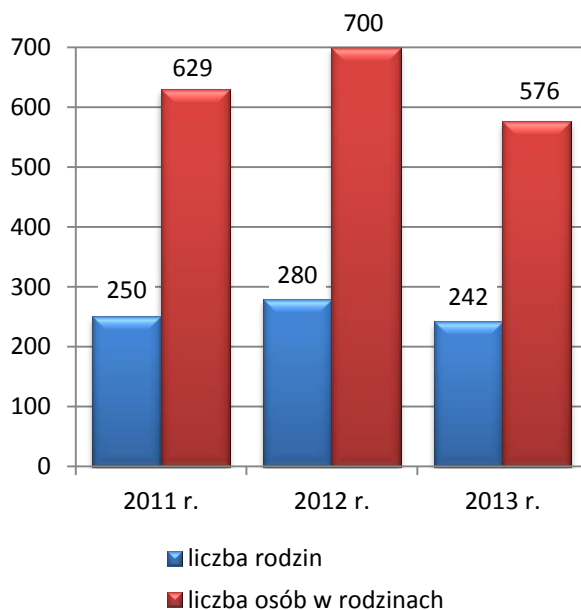

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie.

Wykres 30. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2011-2013 przyznano świadczenie niepieniężne

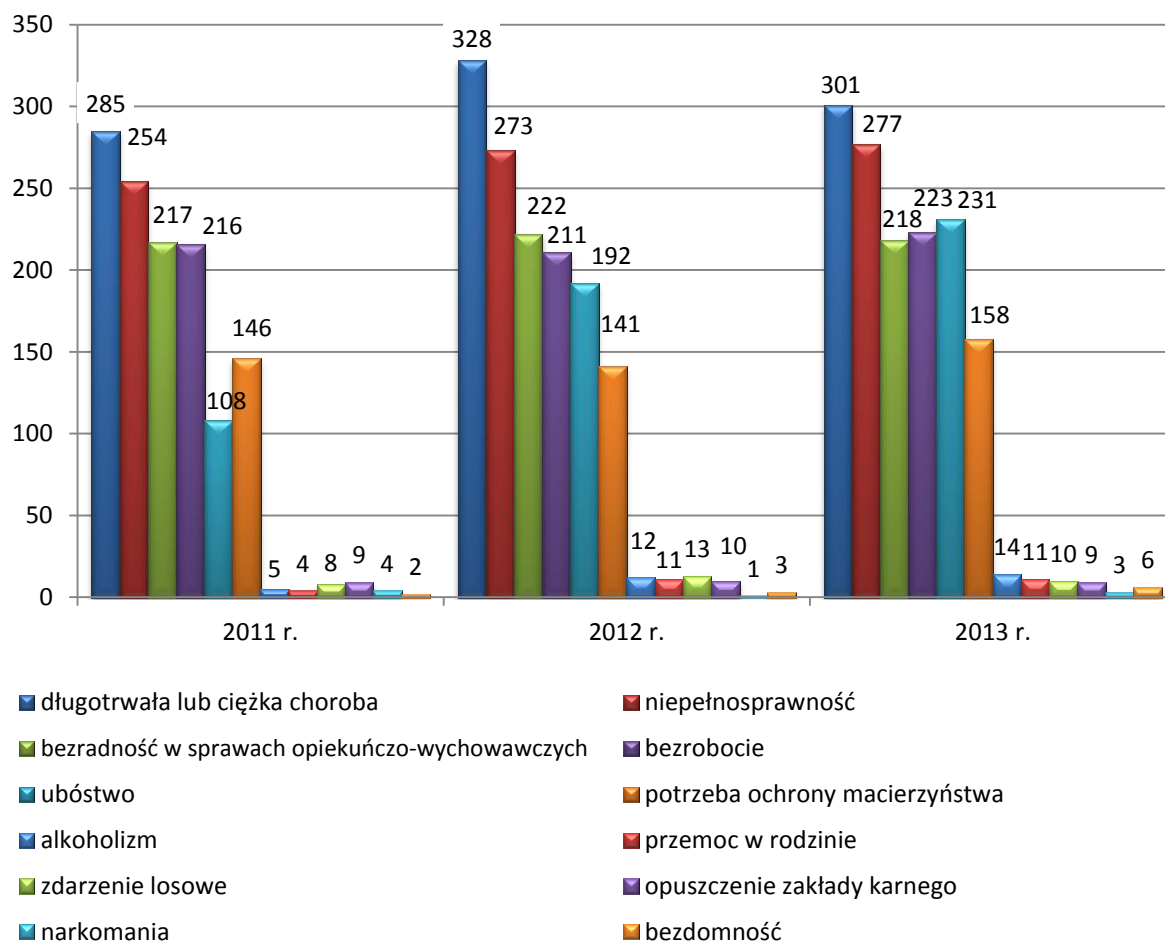
Wykres 31. Rodziny i osoby w rodzinach w gminie, z którymi w latach 2011-2013 przeprowadzono wywiad środowiskowy

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u w latach 2011-2013 najliczniejsze grupy stanowiły rodziny zmagające się z długotrwałą lub ciężką chorobą oraz niepełnosprawnością. Dość liczne grono stanowiły również osoby dotknięte ubóstwem i bezrobociem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 32. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2011-2013 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie.

W 2013 roku znacznie wzrosła liczba osób w rodzinach objętych wsparciem GOPS-u z powodu ubóstwa (ze 108 w 2011 do 231 w 2013). Odnotowano również wyższą liczbę osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności (z 254 w 2011 r. do 277 w 2013 r.) i alkoholizmu (z 5 osób w 2011 r. do 14 w 2013 r.).

W analizowanym okresie wahaniom ulegała liczba beneficjentów objętych wsparciem z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby i bezzradności w sprawach wychowawczo-opiekuńczych, a także bezrobocia. W tym ostatnim przypadku, po niewielkim spadku w 2012

roku, w kolejnym roku nastąpił wzrost świadczeniobiorców tej grupy w 2013 roku. Zmniejszała się natomiast liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia w związku z potrzebą ochrony macierzyństwa, głównie ze względu na wielodzietność.

Udzielane przez GOPS świadczenia pomocy społecznej miały charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2011-2013 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2011-2013

formy świadczeń		liczba osób			liczba świadczeń		
		2011 r.	2012 r.	2013 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.
pieniężne	zasiłek stały	46	49	54	471	496	568
	zasiłek okresowy	13	12	9	38	36	29
	zasiłek celowy	191	199	202	361	425	465
niepieniężne	posiłek	149	119	123	17.150	15.862	13.253
	schronienie	1	1	3	31	223	695
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	2	0	1	2	0	1
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	7	7	6	64	70	62
usługi	usługi opiekuńcze	0	1	3	0	184	277
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	1	3	5	671	1.133	1.539
	poradnictwo specjalistyczne	2*	4*	4*	X	X	X
	praca socjalna	40*	86*	177*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	6	6	6	24	18	18

*liczba rodzin

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2011-2013 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. Liczba osób nim objętych zwiększała się z roku na rok (z 191 w 2011 r. do 202 w 2013 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił natomiast posiłek, który był wsparciem udzielanym dzieciom w ramach wieloletniego programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem tego Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W latach 2011-2013 liczba osób korzystających z posiłku ulegała wahaniom (149 w 2011 r., 119 w 2012 r., 123 w 2013 r.).

Uzupełnieniem programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” było wsparcie udzielane z funduszy gminnych, wskutek czego z darmowego posiłku korzystało dodatkowo 24 dzieci, a kolejne 35 osób otrzymało zasiłki celowe na zakup żywności.

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Była ona prowadzona m.in. w oparciu o kontrakt socjalny. Liczba rodzin, które objęto pracą socjalną w 2013 roku była znacznie wyższa niż w latach 2011-2012 i wyniosła 177 w stosunku do: 40 i 86 w latach poprzednich.

W latach 2011-2013 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie w ramach swoich zadań i kompetencji wspierał także mieszkańców w staraniach o miejsce w Domu Pomocy Społecznej i Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym, opłacał składki na ubezpieczenie zdrowotne, organizował poradnictwo prawne i psychologiczne, pomagał w przypadku wystąpienia różnorodnych zdarzeń losowych. Pracownicy Ośrodka służyli pomocą w wypełnianiu dokumentów i załatwianiu spraw urzędowych, prowadzili zbiórki odzieży i pośredniczyli w przekazywaniu mebli i sprzętu AGD. Aktywnie współpracowali także na rzecz swoich klientów z pracownikami służby zdrowia, policjantami, kuratorami sądowymi.

Od 2012 roku Ośrodek realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej. W 2013 roku GOPS partycypował w kosztach utrzymania 9 dzieci z 4 rodzin ponosząc koszty z tego tytułu w wysokości 51.554 zł

W latach 2011-2013 pracownicy GOPS-u realizowali również zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, podejmując wśród mieszkańców gminy działania profilaktyczne, edukacyjne i informacyjne oraz biorąc udział w posiedzeniach Zespołu

Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Już w pierwszym roku funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło do niego 6 Niebieskich Kart, w 2012 było ich już 18. W 2013 roku odbyło się 6 spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego, który powołał 18 grup roboczych. W sumie w roku tym w gminie prowadzonych było 25 procedur Niebieskiej Karty. Z końcem 2013 roku Zespół Interdyscyplinarny zakończył 16 procedur, z czego 10 na skutek ustania przemocy po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy oraz 6 z powodu braku zasadności podejmowania działań. Do kontynuacji w 2014 roku przeszło 9 Niebieskich Kart.

W analizowanym okresie GOPS świadczył także pomoc dla uczniów w postaci stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych. Liczba osób nimi objętych ulegała wahaniom i wynosiła: 16 w 2011 r., 35 w 2012 r., 13 w 2013 r. Natomiast kwota udzielonych świadczeń malała wynosząc: 38.600 zł w 2011 roku, 30.385 zł w 2012 roku oraz 27.410 zł w 2013 roku.

W ramach realizowanych zadań GOPS przyznawał również świadczenia rodzinne. Choć w latach 2011-2013 ogólna liczba udzielonych świadczeń spadła z roku na rok (z 10.152 w 2011 r. do 9.378 w 2013 r.), to uwagę zwracała większa w 2013 roku, w porównaniu z latami poprzednimi, liczba przyznanych świadczeń opiekuńczych w postaci zasiłku pielęgnacyjnego (1.975 w 2011 r., 1.958 w 2012 r., 2.084 w 2013 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	7.558	6.665	6.510
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	462	550	515
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	1.975	1.958	2.084
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego			
liczba świadczeń	X	X	174
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	X	X	10
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	157	116	85

ogółem			
liczba świadczeń	10.152	9.289	9.378

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy (od 2013 roku) GOPS opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne. Liczba tych składek w kolejnych latach wyniosła: w 2011 roku 653 na kwotę 59.138 zł, w 2012 roku 725 na kwotę 66.334 zł, a w 2013 roku 707 na kwotę 76.350 zł.

Kolejną formę pomocy udzielaną przez Ośrodek stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2011-2013 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, zwiększała się z roku na rok (z 31 w 2011 r. do 39 w 2013 r.), podobnie jak liczba wypłaconych świadczeń (z 615 w 2011 r. do 662 w 2013 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2011-2013

	2011 r.	2012 r.	2013 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	31	32	39
liczba wypłaconych świadczeń	615	619	662

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie.

Od 2008 roku GOPS realizuje również projekt systemowy współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego pn. „Rozwój – Szansa – Aktywność”. Jego celem była aktywna integracja klientów Ośrodka poprzez kompleksowy program szkoleniowo-doradczy zakładający uczestnictwo w warsztatach kompetencji psychospołecznych, doradztwa zawodowego, kompetencji wychowawczych, grupowej terapii psychologicznej oraz w warsztatach zarządzania budżetem domowym. W każdym roku w projekcie wzięło udział po 6 osób. W 2011 roku na realizację projektu otrzymano dofinansowanie w wysokości 89.500 zł, rok później 72.495 zł, a w 2013 roku 76.970 zł. W 2014 roku ruszyła kolejna edycja projektu.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Nadarzyn, obok Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, funkcjonują: Gminne Ognisko Dziecięco-Młodzieżowe „Tęcza”, które posiada filię w Młochowie, Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi dla osób w podeszłym wieku oraz Dom Miłosierdzia Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Walendowie. Dane szczegółowe na temat tych jednostek przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Instytucje wsparcia w gminie w 2013 roku

nazwa i adres instytucji oraz podmiot prowadzący	zakres oferowanych usług, liczba osób korzystających i/lub miejsc w 2013 roku oraz potrzeby w zakresie rozwoju instytucji
Gminne Ognisko Dziecięco-Młodzieżowe „Tęcza” , ul. Kościelna 2, 05-830 Nadarzyn. Filia w Młochowie, ul. Mazowiecka 5a, 05-831 Młochów. Podmiot prowadzący: Gmina Nadarzyn.	Ognisko jest placówką wsparcia dziennego, której oferta obejmuje: ▪ prowadzenie zajęć wychowawczych, profilaktycznych, socjoterapeutycznych, ▪ pomoc w nauce, prowadzenie zajęć rozwijających zainteresowania, ▪ wdrażanie dzieci i młodzieży do przestrzegania zasad współżycia społecznego, ▪ pomoc w kryzysach szkolnych, rodzinnych, rówieśniczych, ▪ dożywianie.
Dom Pomocy Społecznej Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi dla osób w podeszłym wieku , Kostowiec, ul. Matki F. Dymman 9, 05-831 Młochów. Podmiot prowadzący: Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi	Dom świadczący całodobową opiekę dla osób w podeszłym wieku, oferując: ▪ pobyt stały lub okresowy, ▪ przytulne i ładne pokoje jedno-, dwu- i trzyosobowe, ▪ pokój dzienny spotkań, ▪ profesjonalną całodobową opiekę pielęgniarstwa, ▪ opiekę lekarza GOZ, ▪ rehabilitację ruchową w zakresie podstawowym, ▪ smaczne domowe posiłki, z uwzględnieniem indywidualnych diet, ▪ opiekę duszpasterską, ▪ uroczystą oprawę ważnych dni w roku: urodzin i świąt.
Dom Miłosierdzia Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza , Walendów, ul. Nad Utratą 30, 05-830 Nadarzyn. Podmiot prowadzący: Zgromadzenia Sióstr Matki Bożej Miłosierdzia.	Dom usytuowany jest w Walendowie, 22 km od Warszawy, przy trasie Warszawa-Katowice. Jest katolicką, niepubliczną placówką opiekuńczo wychowawczą typu socjalizacyjnego zapewniającą dzieciom i młodzieży całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej: ▪ całodobową opiekę i wychowanie (pobyt stały lub okresowy), ▪ wyżywienie dostosowane do potrzeb i wieku rozwojowego, ▪ wyposażenie w odzież, obuwie, przedmioty osobistego użytku stosowne do wieku i potrzeb, ▪ środki higieny osobistej,

	▪ zabawki stosowne do wieku rozwojowego, ▪ leczenie i zaopatrzenie w leki, ▪ dostęp do nauki i pomoc w nauce oraz uczestnictwo w zajęciach wyrównawczych, a także podręczniki i przybory szkolne, ▪ uczestnictwo w innych zajęciach pozalekcyjnych, rekreacyjnych i sportowych, ▪ opłaty przejazdów do szkoły oraz zamieszkania w bursach i internatach, ▪ kieszonkowe, ▪ kontakty z rodzicami, opiekunami prawnymi, rodzinami zaprzyjaźnionymi. Placówka przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży w wieku od 3 do 18 lat, ma charakter koedukacyjny, dysponuje 14 miejscami z możliwością zwiększenia do 30 miejsc. W działalności opiekuńczo wychowawczej celem Zgromadzenia jest zapewnienie wychowankom i podopiecznym wszechstronnej pomocy materialnej i duchowej, uczenie życia zgodnego z moralnością i kulturą chrześcijańską, dążenie do ich zawodowego i życiowego usamodzielnienia.
--	---

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie.

Mieszkańcy gminy mogą również korzystać lub korzystają z pomocy oferowanej przez instytucje funkcjonujące poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Instytucje wsparcia spoza gminy, z oferty których mogą korzystać i korzystają jej mieszkańcy

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie, ul. Drzymały 30, 05-800 Pruszków.	PCPR realizuje zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej, rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu pruszkowskiego, w tym rodziny, osoby niepełnosprawne, dzieci, uchodźcy.
Zespół Ośrodków Wsparcia: Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, ul. Ks. J. Popiełuszki 24, 05-820 Piastów.	Zespół udziela porad prawnych i socjalnych, prowadzi grupy wsparcia, warsztaty i treningi oraz konsultacje psychiatryczne. Kategoria klienta: osoby w kryzysie, ofiary przemocy, rodzice doświadczający trudności wychowawczych.

Źródło danych: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie.

12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności. Pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W 2013 roku w gminie Nadarzyn funkcjonowało kilka organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiadał akt prawa miejscowego („Program Współpracy Gminy Nadarzyn z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”), w oparciu o który miał możliwość podejmowania z nimi współpracy w następujących formach:

- zlecanie organizacjom pozarządowym oraz podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3 ustawy, realizacji zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie,
- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności,
- konsultowanie z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji,

- konsultowanie projektów aktów normatywnych dotyczących sfery zadań publicznych, o której mowa w art. 4 ustawy, z radami działalności pożytku publicznego, w przypadku ich utworzenia przez właściwe jednostki samorządu terytorialnego,
- tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym, złożonych z przedstawicieli organizacji pozarządowych, podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy oraz przedstawicieli właściwych organów administracji publicznej,
- zawieranie umów o wykonanie inicjatywy lokalnej na zasadach określonych w ustawie,
- zawieranie umów partnerstwa określonych w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Poniższa tabela przedstawia wybrane dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego w gminie.

Tabela 15. Organizacje pozarządowe w gminie w 2013 roku

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania
1.	Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Osób Niepełnosprawnych „Szlakiem Tęczy”, Kajetany, ul. Łoniewskiego 11, 05-830 Nadarzyn.	▪ podejmowanie działań na rzecz wyrównywania szans społecznych dzieci i osób z upośledzeniem umysłowym i fizycznym, ▪ propagowanie w społeczeństwie poszanowania praw osób niepełnosprawnych, ▪ rzecznictwo na rzecz osób niepełnosprawnych i ich rodzin, ▪ aktywizacja kulturalna i społeczna opiekunów i rodzin osób niepełnosprawnych.
2.	Gminny Ludowy Klub Sportowy Nadarzyn, ul. Żółwińska 20, 05-830 Nadarzyn.	Działalność sportowa i wspierająca w zakresie kultury fizycznej i sportu.
3.	Ludowy Klub Sportowy „Orzeł” Nadarzyn, ul. Żółwińska 20, 05-830 Nadarzyn.	Działalność sportowo-rekreacyjna.

4.	Ochotnicza Straż Pożarna Nadarzyn, ul. Warszawska 15, 05-830 Nadarzyn	▪ prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami, ▪ udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń, ▪ informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi, ▪ rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej, ▪ organizowanie młodzieżowych i kobiecych drużyn pożarniczych, ▪ organizowanie zespołów świetlicowych, bibliotek, orkiestr, teatrów amatorskich, chórów, sekcji sportowych i innych form pracy społeczno-wychowawczej i kulturalno-oświatowej.
5.	Ochotnicza Straż Pożarna Młochów, ul. Mazowiecka 3, 05-831 Młochów	

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn.

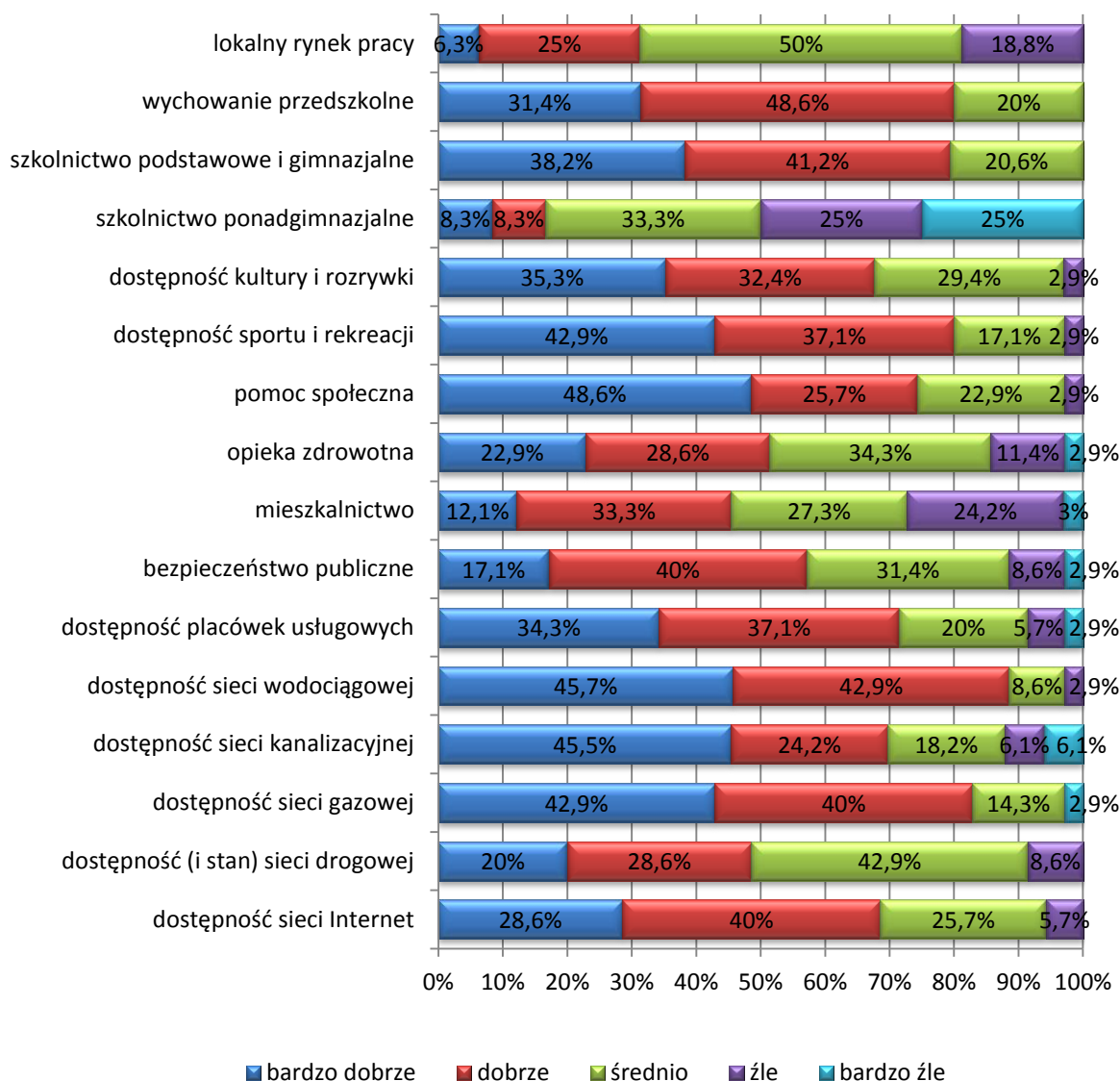
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Nadarzyn posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Wójta Gminy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 35 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 33. Warunki życia w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najlepiej ocenili dostępność sieci wodociągowej (łącznie 88,6% ocen bardzo dobrych i dobrych) i gazowej (w sumie 82,9% ocen bardzo dobrych i dobrych), sportu i rekreacji (łącznie 80% ocen bardzo dobrych i dobrych), wychowania przedszkolnego (w sumie 80% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego (łącznie 79,4% ocen dobrych i bardzo dobrych).

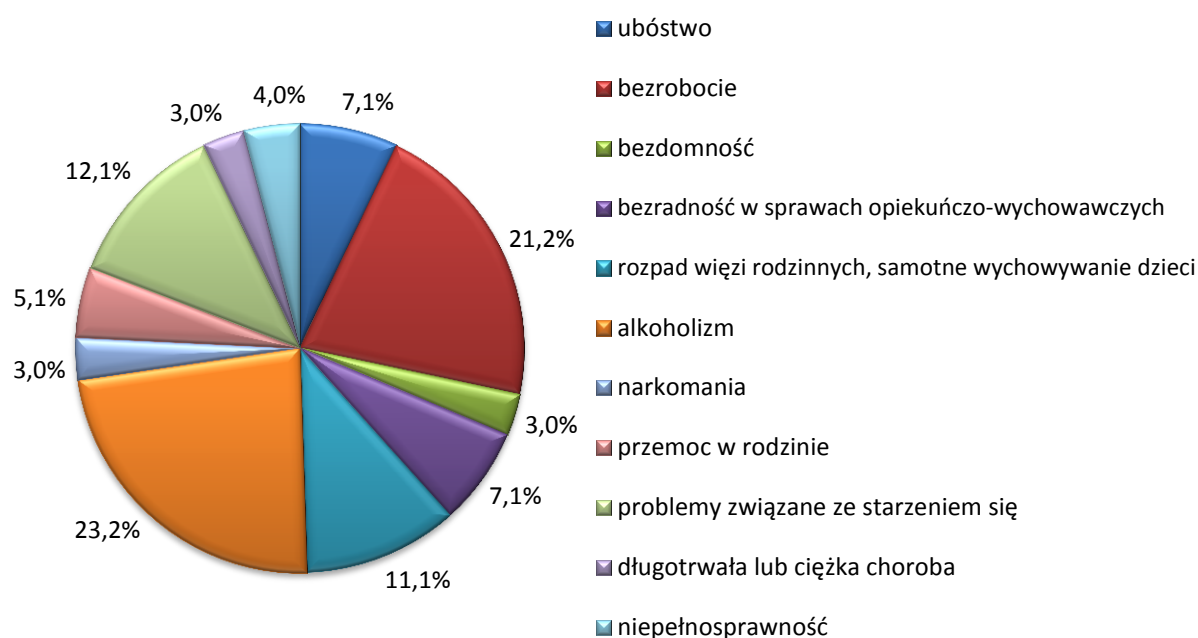
Z wysoką oceną spotkała się także dostępność pomocy społecznej (w sumie 74,3% ocen bardzo dobrych i dobrych), placówek usługowych, w tym handlowych (łącznie 71,4% ocen dobrych i bardzo dobrych), sieci kanalizacyjnej (w sumie 69,7% ocen dobrych i bardzo

dobrych), sieci Internet (łącznie 68,6% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz kultury i rozrywki (w sumie 67,7% ocen dobrych i bardzo dobrych).

Najgorzej ankietowani ocenili natomiast dostępność szkolnictwa ponadgimnazjalnego (łącznie 50% ocen bardzo złych i złych). Niezadowolenie budziły również sytuacja mieszkaniowa (w sumie 27,2% ocen złych i bardzo złych), lokalny rynek pracy (łącznie 18,8% ocen złych) oraz dostępność opieki zdrowotnej (w sumie 14,3% ocen złych i bardzo złych).

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 34. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

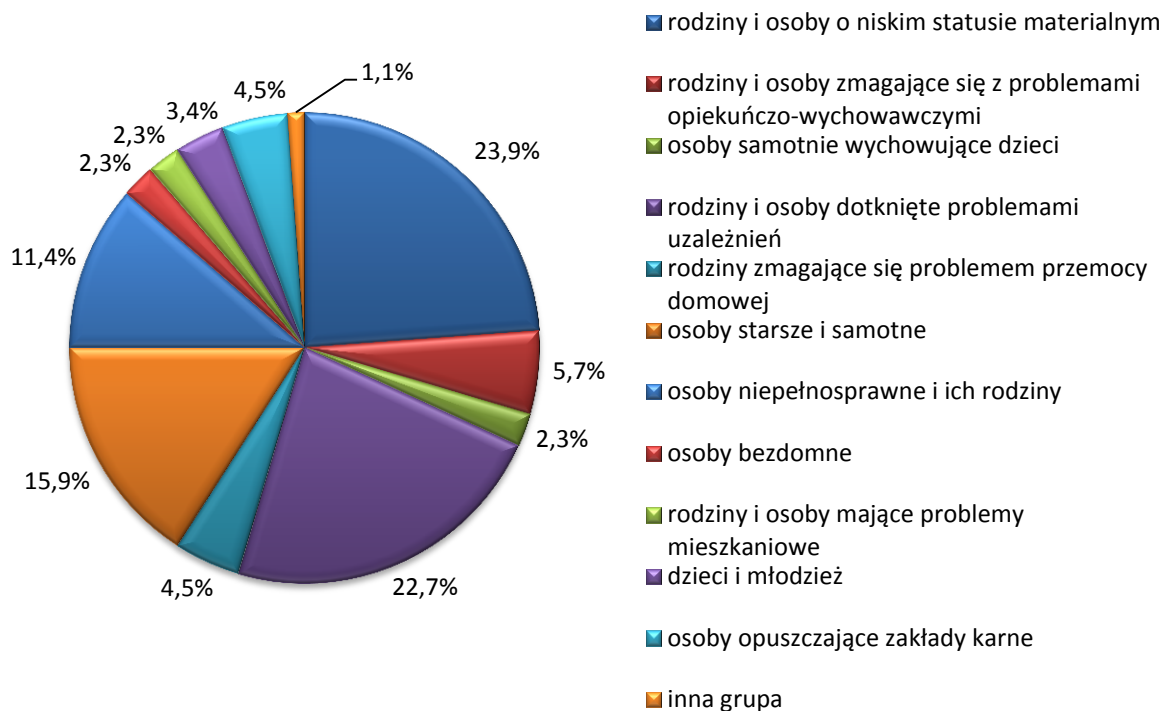

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, respondenci zaliczyli alkoholizm (23,2%) i bezrobocie (21,2%), a następnie problemy związane ze starzeniem się (12,1%), rozpad więzi rodzinnych i samotne wychowywanie dzieci (11,1%), ubóstwo i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci (po 7,1%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 35. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

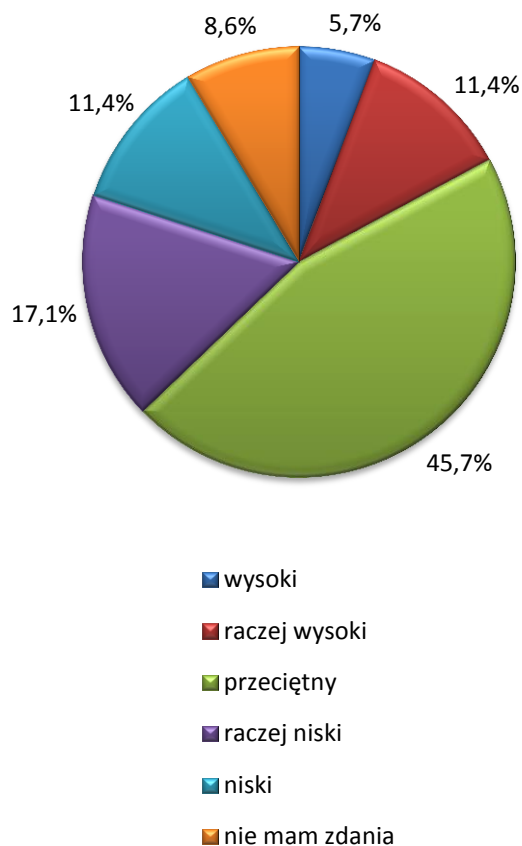

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

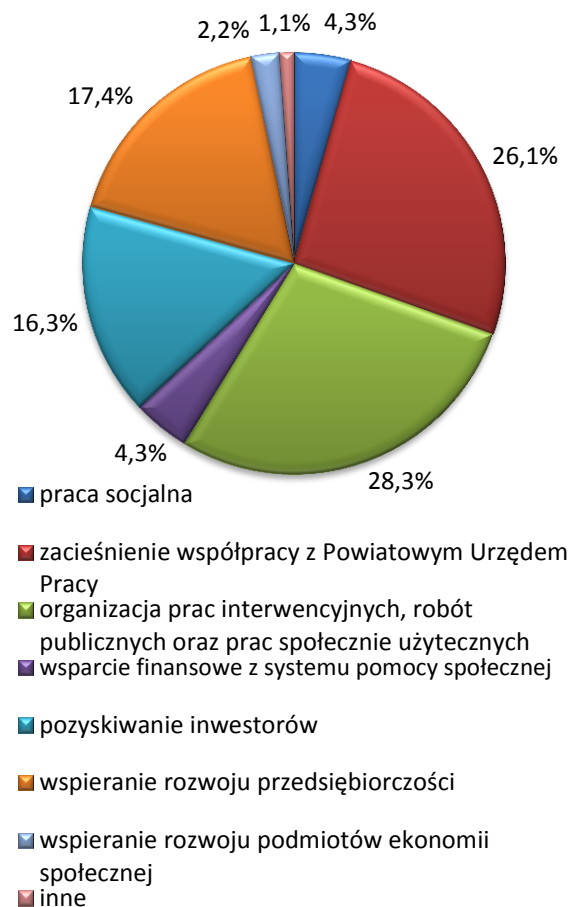
Najwięcej badanych (odpowiednio 23,9 i 22,7%) stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby o niskim statusie materialnym oraz zmagające się z problemami uzależnień. Liczne grono wśród ankietowanych stanowili ci, którzy wskazali na osoby starsze i samotne (15,9%) oraz osoby niepełnosprawne i ich rodziny (11,4%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 36. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?

Wykres 37. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?

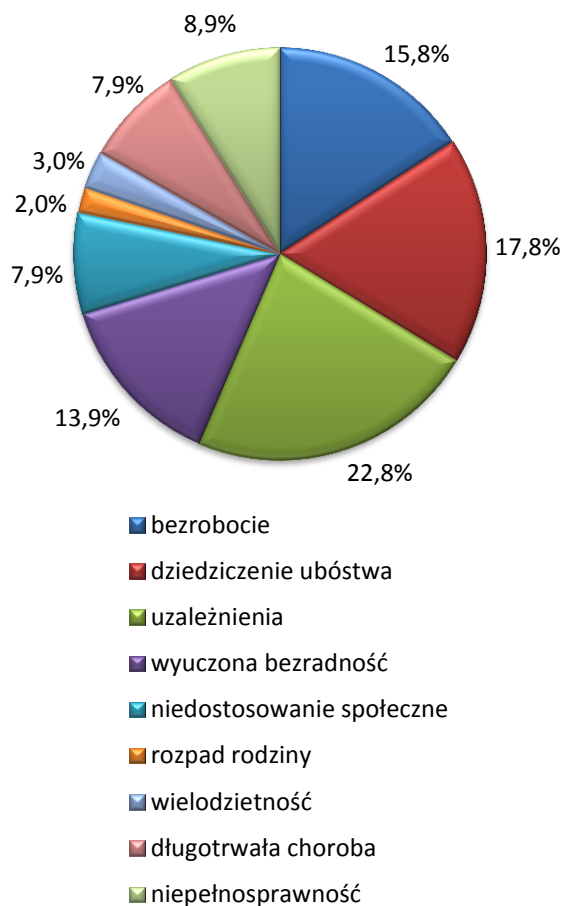
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Blisko 46 ankietowanych (66,7%) stwierdziło, że poziom bezrobocia w gminie jest przeciętny, a zdaniem łącznie 28,5% badanych jest on raczej niski lub niski. Za wysoki lub raczej wysoki uznało go w sumie 17,1% respondentów.

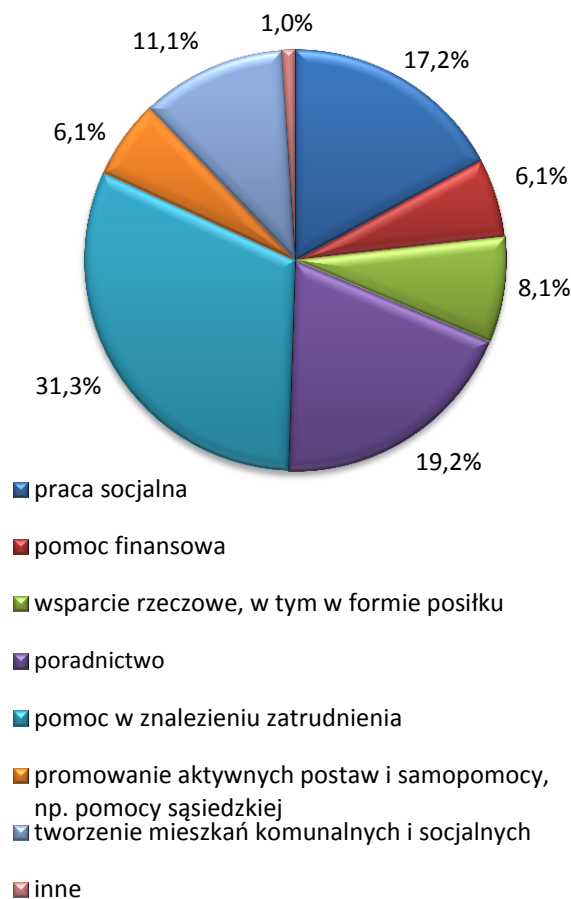
Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, badani najczęściej wymieniali organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych (28,3%), zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym (poprzez świadczenie poradnictwa oraz organizowanie stażu, kursów i szkoleń) zdobycia doświadczenia zawodowego oraz podniesienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych (26,1%), a także wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (17,4%) oraz pozyskiwanie inwestorów (16,3%).

W odpowiedzi na następne pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 38. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?

Wykres 39. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

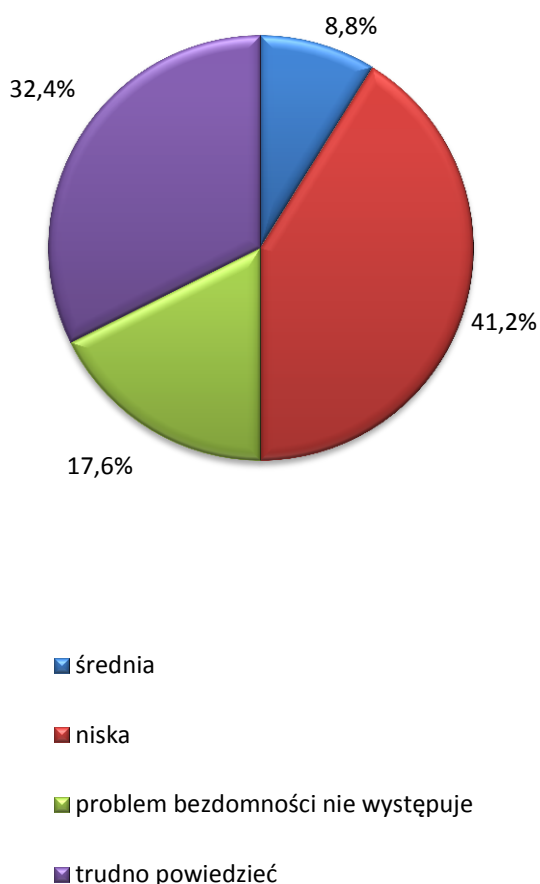
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali uzależnienia (22,8%). Do ważnych powodów ubożenia ludności badani zaliczyli również dziedziczenie ubóstwa (17,8%), bezrobocie (15,8%) i wyuczoną bezradność (13,9%).

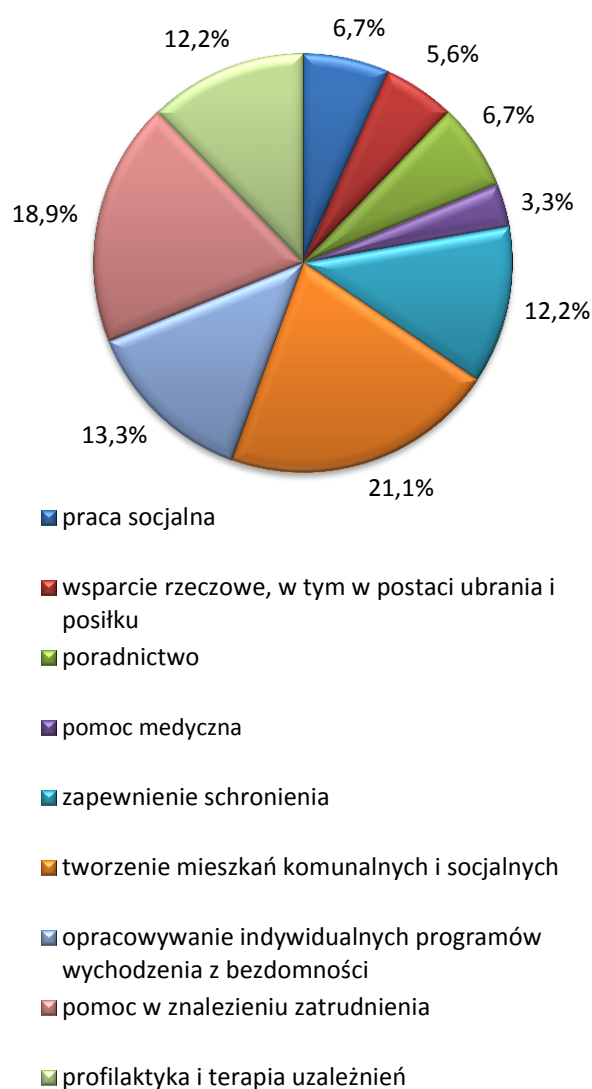
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (31,3%). Duże znaczenie przywiązywali również do świadczenia poradnictwa (19,2%), prowadzenia pracy socjalnej (17,2%) oraz tworzenia mieszkań komunalnych i socjalnych (11,1%).

W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 40. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

Wykres 41. Jakie działania byłby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

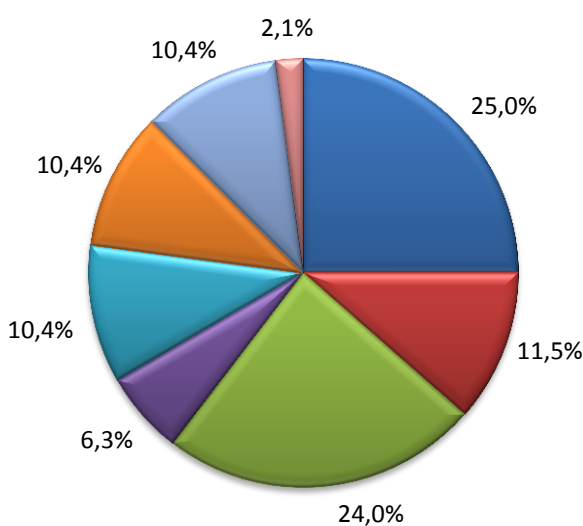
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Ponad 40% respondentów stwierdziło, że skala bezdomności w gminie jest niska, a 17,6% odpowiedziało, że problem ten nie występuje. Jednocześnie 32,4% ankietowanych nie miało zdania w tej sprawie.

W opinii ankietowanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść tworzenie mieszkań komunalnych i socjalnych (21,1%), udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (18,9%), a także opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności (13,3%), zapewnienie schronienia i prowadzenie profilaktyki i terapii uzależnień (po 12,2%).

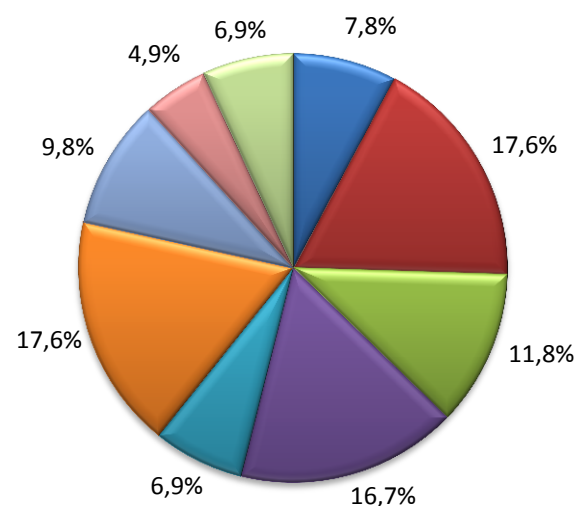
W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 42. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

- niski poziom umiejętności wychowawczych
- ubóstwo
- uzależnienia
- przemoc w rodzinie
- niepełnosprawność i długotrwała choroba
- wielodzietność
- samotne rodzicielstwo
- inne

Wykres 43. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

- praca socjalna
- pomoc asystenta rodziny
- edukacja rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich
- zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego, terapii rodzinnej
- wyższe świadczenia pieniężne dla rodzin wielodzietnych i niepełnych
- pomoc w znalezieniu zatrudnienia
- profilaktyka i terapia w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie
- poszerzenie oferty wsparcia instytucji i organizacji wspierających rodzinę
- zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego

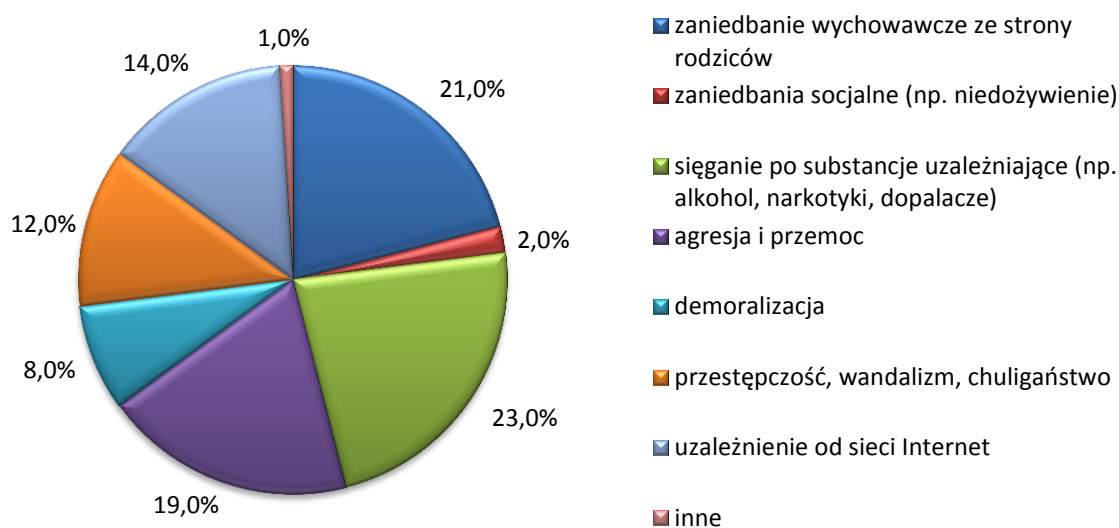
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii odpowiednio 25 i 24% badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są niski poziom umiejętności wychowawczych oraz uzależnienia. Zdaniem respondentów istotny wpływ na występowanie tego problemu mają również ubóstwo (11,5%) oraz niepełnosprawność i długotrwała choroba, wielodzietność i samotne rodzicielstwo (po 10,4%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali zapewnienie pomocy asystenta rodziny oraz udzielenie wsparcia w poszukiwaniu zatrudnienia (po 17,6%), a także zwiększenie dostępu do poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i terapii rodzinnej (16,7%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 44. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

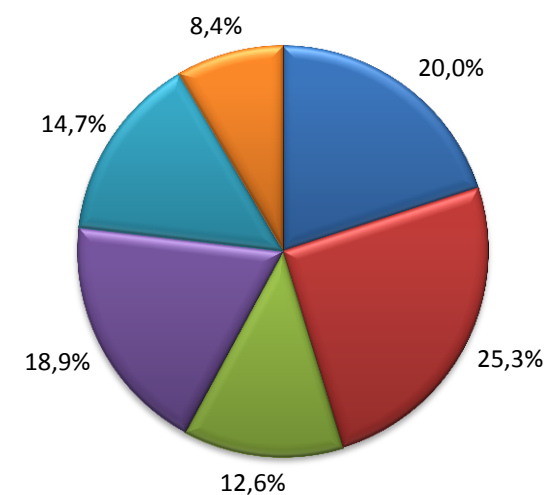

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki, dopalacze (23%), zaniechania wychowawcze ze strony rodziców (21%) oraz agresja i przemoc (19%). Niepokojącymi problemami są również uzależnienie od sieci Internet (14%) oraz przestępczość, wandalizm i chuligaństwo (12%).

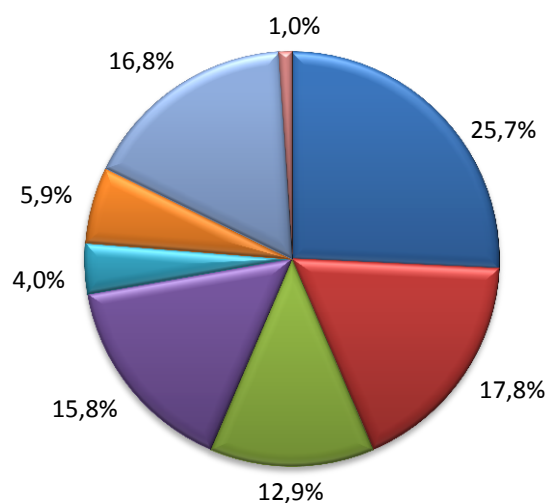
W następnych pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 45. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

- bezrobocie i utrata pracy
- niezaradność życiowa
- konflikt w rodzinie, rozpad rodziny
- indywidualne skłonności do popadania w nałogi
- wzorce społeczne
- dostępność środków psychoaktywnych

Wykres 46. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

- profilaktyka wśród dzieci i młodzieży
- profilaktyka wśród dorosłych
- pomoc terapeutyczna i rehabilitacyjna
- pomoc psychologiczna
- pomoc prawna
- pomoc społeczna
- wspieranie rozwoju grup wsparcia, samopomocowych, klubów abstynenckich
- inne

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

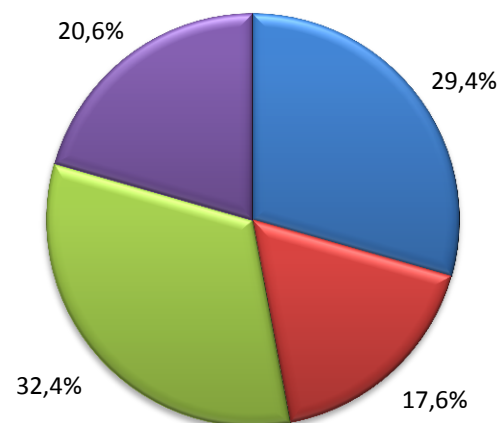
Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli niezaradność życiową (25,3%), bezrobocie i utratę pracy (20%), a także indywidualne skłonności do popadania w nałogi (18,9%).

Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci

i młodzieży (25,7%) oraz osób dorosłych (17,8%), wspieraniu rozwoju grup wsparcia, samopomocowych (np. AA i Al-Anon) i klubów abstynenckich (16,8%) oraz zapewnieniu szerszego dostępu do pomocy psychologicznej (15,8%).

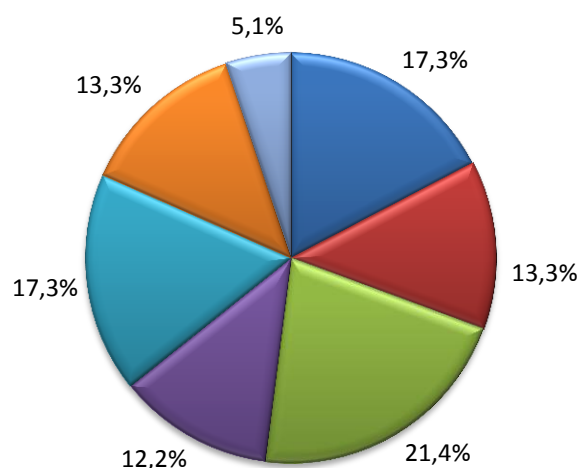
Następnie zapytano badanych o znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 47. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie

- znam takie przypadki
- słyszałem(-am) o takich przypadkach
- nie znam takich przypadków
- nie słyszałem(-am) o takich przypadkach

Wykres 48. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

- prowadzenie poradnictwa i interwencji
- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i prawnej
- profilaktyka agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży
- umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia
- motywowanie i kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych
- udział w programach i kampaniach społecznych poświęconych przemocy w rodzinie i jej skutkom

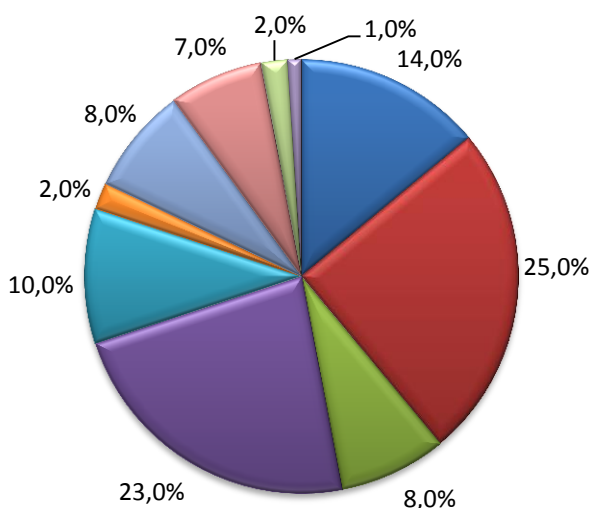
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Większość ankietowanych (łącznie 53%) stwierdziła, że nie zna przypadków występowania przemocy w rodzinie w gminie bądź o nich nie słyszała. Jednocześnie w sumie 47% badanych było odmiennego zdania.

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim prowadzić profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży (21,4%), podejmować interwencje i świadczyć pomoc w postaci poradnictwa oraz zapewnić osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia (po 17,3%).

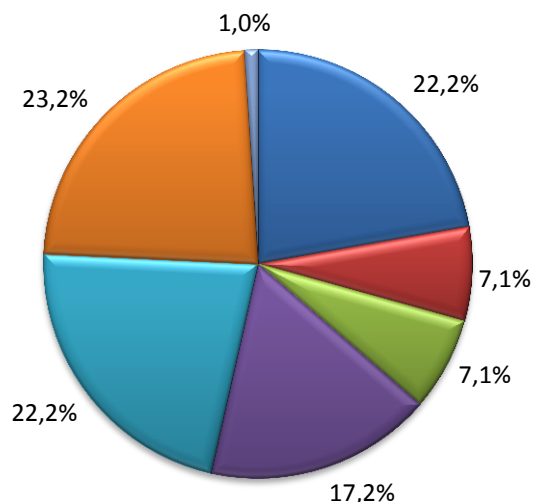
Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 49. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

- ubóstwo
- samotność
- niepełnosprawność
- choroby wieku podeszłego
- brak wsparcia ze strony rodziny
- bariery architektoniczne
- utrudniony dostęp do usług opiekuńczych
- brak dostępu do geriatry
- ograniczona oferta spędzania czasu wolnego
- inne

Wykres 50. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

- rozwój usług opiekuńczych
- organizowanie pomocy sąsiedzkiej
- organizowanie spotkań i imprez środowiskowych
- zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu)
- zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów
- zaangażowanie wolontariuszy do pomocy osobom starszym
- inne

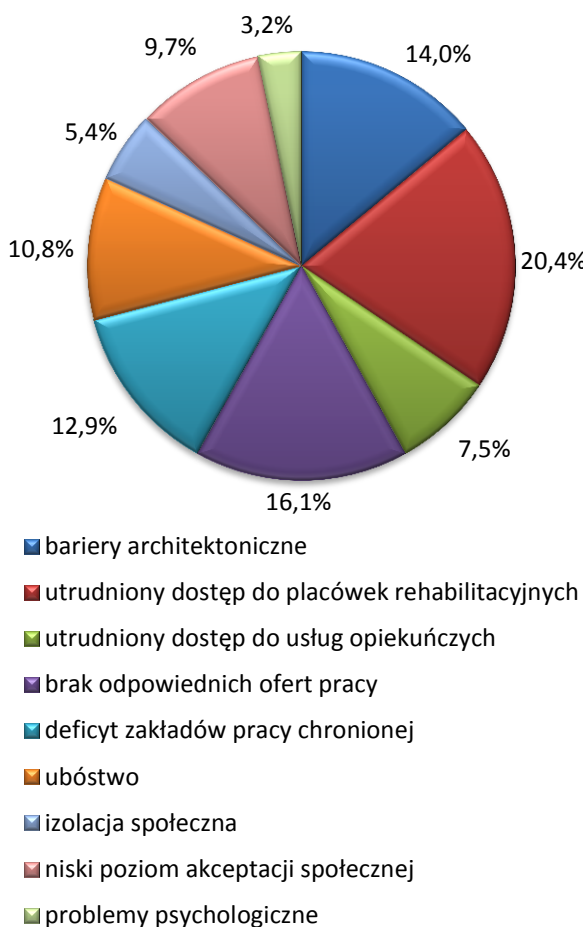
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii osób ankietowanych problemami, które najczęściej dotyczą seniorów w gminie, są samotność (25%) i choroby wieku podeszłego (23%) oraz ubóstwo (14%).

Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: zaangażowanie wolontariuszy do pomocy osobom starszym (23,2%), rozwijanie usług opiekuńczych oraz zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (po 22,2%), a także zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu; 17,2%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszym ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 51. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy

Wykres 52. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?

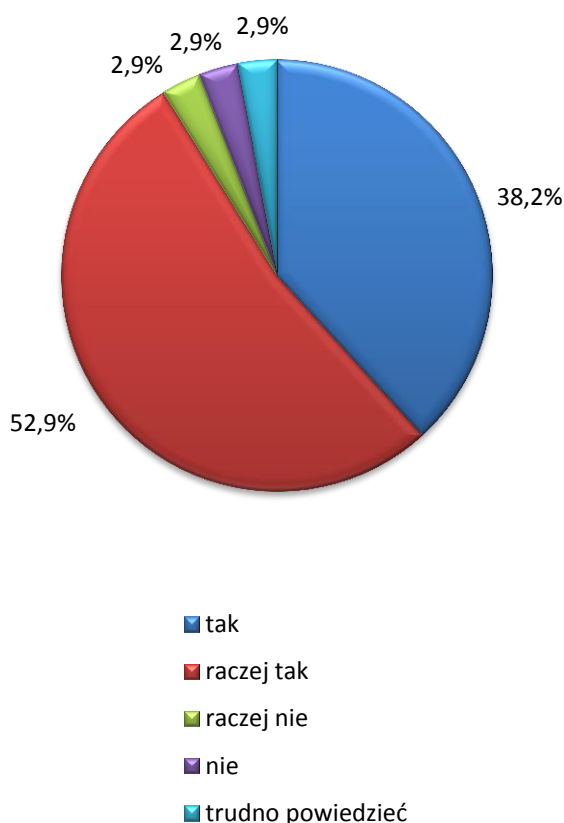
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy są utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (20,4%) oraz brak odpowiednich ofert pracy (16,1%) i bariery architektoniczne (14%).

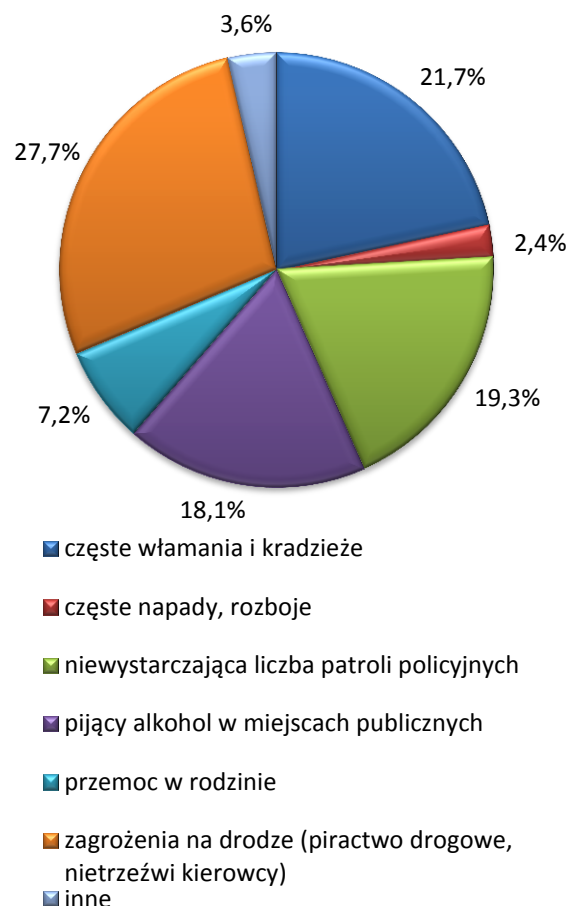
W opinii ankietowanych działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na zwiększeniu dostępu do rehabilitacji (22,2%), tworzeniu miejsc pracy (16,7%), likwidowaniu barier architektonicznych oraz zapewnieniu dostępu do wczesnej diagnostyki medycznej (13,3%).

W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 53. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

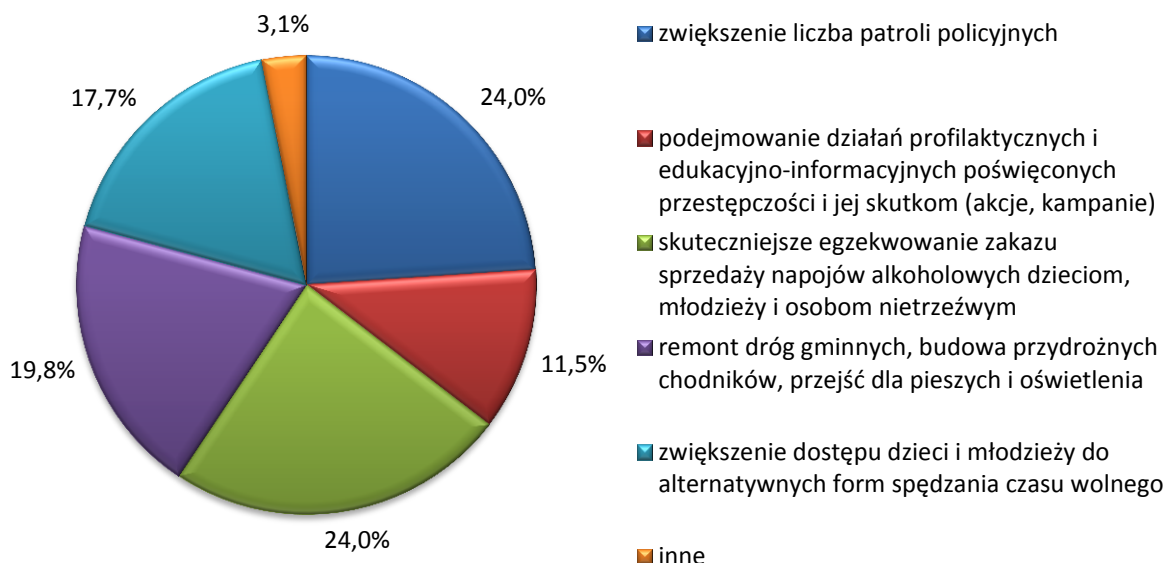

Wykres 54. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykres 55. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Ponad 90% ankietowanych stwierdziło, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmienną opinię wyraziło jedynie 5,8% badanych.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; 27,7%), częste włamania i kradzieże (21,7%), niewystarczającą liczbę patroli policyjnych (19,3%) oraz osoby pijące alkohol w miejscach publicznych (18,1%).

Zdaniem ankietowanych na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłyby: zwiększenie liczby patroli policyjnych, skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (po 24%), remont dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (19,8%) oraz zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (17,7%).

14. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Na potrzeby niniejszego dokumentu analiza została przeprowadzona w następujących obszarach: 1. Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność, 2. Rodzina, dzieci i młodzież, 3. Uzależnienia i przemoc w rodzinie, 4. Starość i niepełnosprawność, 5. Kapitał społeczny i aktywność obywatelska.

Obszar: Bezrobocie, ubóstwo i bezdomność

Mocne strony	Słabe strony
▪ upowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, a także o usługach poradnictwa zawodowego i dostępnych szkoleniach ▪ zatrudnianie osób bezrobotnych w ramach robót publicznych ▪ pozyskanie inwestorów tworzących w gminie nowe miejsca pracy ▪ korzystanie z funduszy zewnętrznych w celu przeciwdziałania bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) ▪ diagnozowanie problemu bezdomności ▪ informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy ▪ w razie potrzeby kierowanie osób bezdomnych do placówek zapewniających schronienie ▪ podejmowanie współpracy	▪ niska skuteczność działań na rzecz osób dotkniętych bezrobociem ▪ niewystarczające zasoby mieszkań komunalnych w gminie, w tym socjalnych ▪ brak podmiotów ekonomii społecznej w gminie ▪ niestandaryzowanie usług świadczonych osobom bezdomnym ▪ brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności ▪ brak wsparcia dla osób wychodzących z bezdomności ▪ brak współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezrobotnych

z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych	
Szanse	Zagrożenia
- położenie gminy blisko Warszawy - duży potencjał inwestorów w regionie - możliwość pozyskania środków finansowych z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) - dostęp do europejskich rynków pracy - niewielka liczba osób zagrożonych bezdomnością oraz bezdomnych wymagających schronienia	- zwiększający się poziom bezrobocia w gminie oraz występowanie zjawiska jego dziedziczenia - niski poziom aktywności osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy - wzrost patologii spowodowany brakiem pracy i środków do życia - istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia - ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież - brak społecznej akceptacji osób bezdomnych - mały potencjał w regionie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezrobotnych i bezdomnych - słaba komunikacja z miejscowości gminy oddalonych od Nadarzyna

Obszar: Rodzina, dzieci i młodzież

Mocne strony	Słabe strony
- odpowiednia dostępność szkół podstawowych i gimnazjalnych w gminie - funkcjonowanie w gminie Gminnego Ogniska Dziecięco-Młodzieżowego „Tęcza” i jego filii - szeroka oferta imprez kulturalnych - różnorodność form wsparcia oraz działań podejmowanych na rzecz rodziny - dostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego	- ograniczony dostęp rodzin do poradnictwa specjalistycznego - brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci - niedostateczny dostęp do opieki przedszkolnej w gminie - niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dla dzieci i młodzieży w gminie - niezadowalająca dostępność opieki medycznej w gminie – ograniczony dostęp do specjalistów w ramach NFZ

▪ dobry dostęp do sieci Internet ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży	▪ brak działań profilaktycznych skierowanych do osób dorosłych
Szanse	Zagrożenia
▪ istnienie warunków do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ skoordynowanie działań instytucji i organizacji wspierających rodziny, dzieci i młodzież ▪ liczne w regionie organizacje pozarządowe działające w gminie na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży	▪ utrzymująca się liczba rodzin dysfunkcyjnych w gminie ▪ brak możliwości kontynuowania w gminie nauki na poziomie ponadgimnazjalnym ▪ niewielka liczba wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży

Obszar: Uzależnienia i przemoc w rodzinie

Mocne strony	Słabe strony
▪ zapewnianie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie dostatecznego dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej oraz wsparcia psychospołecznego i prawnego ▪ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ realizowanie wśród rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ wdrażanie w szkołach działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ funkcjonowanie w gminie Punktu	▪ utrudniony dostęp do terapeuty ds. uzależnień

Konsultacyjnego oraz grup samopomocowych AA i Al-Anon „Klemens” ▪ podejmowanie działań w ramach zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie	
Szanse	Zagrożenia
▪ zwiększająca się świadomość społeczna, w tym dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli na temat problemów uzależnień i przemocy ▪ dostępność Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu oraz Mazowieckiego Specjalistycznego Centrum Zdrowia im. prof. Jana Mazurkiewicza – Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Pruszkowie oraz Zespołu Ośrodków Wsparcia w Piastowie (Ośrodka Interwencji Kryzysowej i Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie ▪ istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie	▪ relatywnie niska liczba osób wyleczonych z uzależnień ▪ obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej ▪ zwiększająca się liczba rodzin wymagających interwencji z powodu przemocy w rodzinie, umieszczenia w ośrodkach wsparcia oraz objęcia działaniami korekcyjno-edukacyjnymi ▪ rosnąca liczba osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych

Obszar: Starość i niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
▪ informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o dostępnych formach pomocy	▪ niewystarczająca liczba pracowników świadczących opiekę i wsparcie osobom starszym i niepełnosprawnym

▪ funkcjonowanie w ramach Nadarzyńskiego Ośrodka Kultury Klubu Seniora ▪ istnienie bazy rehabilitacyjnej w gminie ▪ umożliwianie osobom starszym kontynuowania aktywności zawodowej ▪ świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi ▪ upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy ▪ zapewnianie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie ▪ aktywizacja społeczna mieszkańców w wieku 60+ ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych	▪ niewielka skala działań prozdrowotnych wśród osób starszych ▪ utrudniony dostęp do opieki geriatrycznej w gminie ▪ nieodpowiadająca potrzebom osób starszych infrastruktura techniczna w gminie ▪ brak wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne ▪ ograniczona współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych
Szanse	Zagrożenia
▪ możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny ▪ dobra dostępność domów pomocy społecznej ▪ zwiększająca się społeczna akceptacja osób niepełnosprawnych ▪ istnienie w regionie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych niepełnosprawnych	▪ zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych w gminie ▪ niezadowalający poziom życia osób starszych ▪ niski udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych ▪ występowanie zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych ▪ występowanie zjawiska migracji osób młodych do większych jednostek administracyjnych ▪ istnienie w gminie barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym

Obszar: Kapitał społeczny i aktywność obywatelska

Mocne strony	Słabe strony
▪ dobrze wykwalifikowana kadra zatrudniona w GOPS-ie ▪ zaangażowanie pracowników GOPS-u i innych instytucji w działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych ▪ zapewnienie dostępu do bezpłatnego poradnictwa psychologicznego (GKRPA) i prawnego (GOPS) oraz w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywizacji Osób Starszych na lata 2014-2020 ▪ informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia ▪ odpowiednia jakość obsługi klienta systemu pomocy społecznej ▪ pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, przedstawicielami kościołów, Caritas i związków wyznaniowych	▪ nieodpowiednia do potrzeb liczba pracowników socjalnych ▪ niepełna wiedza na temat problemów społecznych występujących w gminie ▪ niedostatecznie rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej w gminie ▪ brak w gminie wolontariatu
Szanse	Zagrożenia
▪ świadomość roli i potrzeb sektora pomocy społecznej ze strony władz gminy ▪ istnienie w gminie prężnie działających organizacji pozarządowych ▪ włączanie się w działania pomocowe przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych ▪ aktywne uczestnictwo mieszkańców gminy w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych	▪ zwiększająca się liczba beneficjentów pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego ▪ przeciążenie pracowników GOPS-u liczbą zadań ▪ popadanie w rutynę i doznawanie syndromu wypalenia zawodowego przez pracowników pomocy społecznej ▪ roszczeniowa postawa i bierność klientów pomocy społecznej ▪ niewłaściwie finansowany system

	pomocy społecznej ▪ niezmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej
--	--

15. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Nadarzyn, pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- rosnącą liczbę dzieci i młodzieży, co wymaga zapewnienia im odpowiedniego dostępu do opieki, wychowania i edukacji oraz alternatywnych form spędzania czasu wolnego,
- postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej, co zwiększa ryzyko chorób i niepełnosprawności,
- utrzymującą się liczbę rodzin dysfunkcyjnych zmagających się zarówno z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, jak i problemami alkoholizmu i przemocy domowej, co m.in. wymaga udzielenia odpowiedniej pomocy w wychowaniu i opiece (m.in. poprzez zapewnienie szerszego dostępu do wsparcia specjalistycznego oraz ze strony asystenta rodziny) oraz powoduje konieczność zintensyfikowania działalności profilaktycznej i zwiększenia dostępności leczenia i wsparcia,
- zwiększającą się skalę ubóstwa powodowanego bezrobociem, które dotyczy zarówno osoby młode z niewielkim doświadczeniem zawodowym lub bez stażu pracy, jak i osoby mające za sobą kilkunastoletni okres zatrudnienia,
- zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, m.in. kontynuowanie działań prozdrowotnych i zwiększenie dostępności opieki specjalistycznej, w tym rehabilitacji i opieki geriatrycznej,
- podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego,
- rozwijanie lokalnego systemu pomocy społecznej oraz podejmowanie na szerszą skalę współpracy z sektorem pozarządowym przy realizacji zadań z zakresu polityki społecznej.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2014-2020. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy,

zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

1. **Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju:** pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju, wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego, udzielanie pomocy poszukującym pracy oraz zagrożonym lub dotkniętym bezdomnością.
2. **Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu seniorów i osób niepełnosprawnych:** usprawnianie seniorów oraz poprawianie dostępności i jakości świadczonych im usług oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób niepełnosprawnych.
3. **Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego:** zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
4. **Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego:** doskonalenie sektora pomocy społecznej oraz wspieranie organizacji pozarządowych i rozszerzanie z nimi współpracy.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu gminy Nadarzyn w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020 jest **wzmacnianie rodzin oraz dążenie do integracji społecznej poprzez stwarzanie mieszkańcom możliwości rozwoju oraz przeciwdziałanie różnym formom wykluczenia społecznego i wspieranie grup marginalizowanych**. Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.	Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do rozwoju
Cele operacyjne:	1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju. 2. Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie. 3. Zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego, udzielanie pomocy poszukującym pracy oraz zagrożonym lub dotkniętym bezdomnością.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	1. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 2. Zatrudnianie asystentów rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń. 3. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników GOPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny. 4. Udzielanie przez GOPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego. 5. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego i prawnego. 6. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci.

	7. Podjęcie działań w kierunku utworzenia w gminie grupy wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci. 8. Zwiększenie w gminie dostępności opieki przedszkolnej. 9. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy; rozbudowę infrastruktury umożliwiającej dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego oraz rozwój uzdolnień i zainteresowań, organizowanie wypoczynku. 10. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży; poszerzanie ich oferty o elementy socjoterapii. 11. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych. 12. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. 13. Zacieśnianie współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodziny i dziecka w gminie, w tym pomiędzy placówkami oświatowymi i kulturalnymi, jednostkami pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policją, sądem rejonowym i kuratorami sądowymi, organizacjami pozarządowymi i kościołem.
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, m.in. poprzez rozszerzenie oferty działającego w gminie Punktu Konsultacyjnego (np. zatrudnienie terapeuty ds. uzależnień) oraz zacieśnienie współpracy z placówkami leczenia uzależnień w Pruszkowie. 2. Poprawa dostępności wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego dla rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie. 3. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży. 4. Wspieranie grup samopomocowych. 5. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 6. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. 7. W razie konieczności zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych. 8. Rozszerzanie i podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.	1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, ubogimi oraz zagrożonymi i dotkniętymi bezdomnością, w tym w oparciu o kontrakt socjalny. 2. Udzielanie przez GOPS pomocy rodzinom i osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, w tym finansowej i rzeczowej (np. w postaci posiłku). 3. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością – prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego, w razie potrzeby opracowanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz zapewnienie schronienia – podjęcie działań w kierunku utworzenia w gminie noclegowni. 4. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz udzielanie pomocy w rozpoczęciu działalności gospodarczej. 5. Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w gminie, np. spółdzielni socjalnych. 6. Podejmowanie działań w celu pozyskania kolejnych inwestorów mogących utworzyć nowe miejsca pracy, m.in. promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, przygotowywanie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie ulg podatkowych dla inwestorów. 7. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych. 8. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także organizowanie wypoczynku oraz czasu wolnego. 9. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. 10. Powiększenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych, w tym socjalnych. 11. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ubogich, bezrobotnych i bezdomnych.
Czas realizacji	Lata 2014-2020.

Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Pełnomocnik Wójta ds. Uzależnień Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki przedszkolne i oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny, Zespół Inter-dyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, w tym Gminne Ognisko Dziecięco Młodzieżowe „Tęcza” w Nadarzynie z filią w Młochowie, Straż Gminna.
Partnerzy w realizacji	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowy Urząd Pracy w Pruszkowie, szkoły ponadgimnazjalne poza gminą, placówki ochrony zdrowia, placówki leczenia uzależnień, w tym Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu oraz Mazowieckie Specjalistyczne Centrum Zdrowia im. prof. Jana Mazurkiewicza – Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Pruszkowie, ośrodki wsparcia, w tym Zespół Ośrodków Wsparcia w Piastowie (Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie), specjaliści, grupy samopomocowe, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska poza gminą, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	▪ niższy odsetek rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, ▪ podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, ▪ skuteczniejsze wsparcie osób samotnie wychowujących dzieci, ▪ łatwiejszy dostęp do opieki przedszkolnej, ▪ podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, ▪ wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających, ▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie, ▪ lepszy dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współ-uzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, ▪ obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie, ▪ usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, ▪ wzrost aktywności gospodarczej i zawodowej w gminie, ▪ poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, ▪ łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym.

Cel strategiczny 2.	Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu seniorów i osób niepełnosprawnych
Cele operacyjne:	1. Usprawnianie seniorów oraz poprawianie dostępności i jakości świadczonych im usług. 2. Tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób niepełnosprawnych.
Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.	1. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej. 2. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. 3. Rozwijanie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 4. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. w ramach funkcjonującego w gminie klubu seniora. 5. Podjęcie działań w kierunku utworzenia w gminie dziennego domu pobytu. 6. Zwiększenie dostępności kształcenia integracyjnego w gminie. 7. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, ułatwieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia. 8. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, w tym z zakładami opieki zdrowotnej. 9. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.
Czas realizacji	Lata 2014-2020.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Klub Seniora, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, placówki ponadgimnazjalne poza gminą, placówki ochrony zdrowia, placówki świadczące usługi rehabilitacyjne, ośrodki wsparcia, instytucje rządowe, pracodawcy, organizacje pozarządowe, kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	▪ efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, ▪ wyższy standard świadczonych usług, ▪ lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, ▪ lepszy dostęp do kształcenia integracyjnego, ▪ wzrost liczby osób usprawianych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 3.	Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego
Cele operacyjne:	1. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia. 2. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. 2. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz usług specjalistycznych, w tym rehabilitacji i opieki geriatrycznej. 3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych. 4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami. 5. Opracowanie i realizacja gminnego programu ochrony zdrowia psychicznego.
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów i strażników gminnych. 2. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie). 3. Patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie. 4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości. 5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego. 6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont dróg gminnych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych, organizację dowozu dzieci do szkół.
Czas realizacji	Lata 2014-2020.

Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki przedszkolne i oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, Straż Gminna.
Partnerzy w realizacji	Placówki ochrony zdrowia, szkoły ponadgimnazjalne poza gminą, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia, ▪ lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej, ▪ ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, ▪ wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, ▪ bezpieczniejsze drogi.

Cel strategiczny 4.	Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego
Cele operacyjne:	1. Doskonalenie sektora pomocy społecznej. 2. Wspieranie organizacji pozarządowych oraz rozszerzanie z nimi współpracy.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	1. Zwiększenie liczby pracowników socjalnych do poziomu zgodnego z ustawą o pomocy społecznej. 2. Systematycznie podnoszenie kompetencji przez kadrę GOPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w szkoleniach. 3. Zatrudnianie asystentów rodziny. 4. W razie możliwości rozszerzenie infrastruktury socjalnej w gminie. 5. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy. 6. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. za pośrednictwem strony internetowej GOPS-u. 7. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. 2. Rozwijanie współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

	3. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania. 4. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych. 5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.
Czas realizacji	Lata 2014-2020.
Realizatorzy	Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.
Partnerzy w realizacji	Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w Warszawie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pruszkowie, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	▪ większe kompetencje kadr pomocy społecznej, ▪ wyższa jakość świadczonych usług, ▪ rozwój aktywności mieszkańców, ▪ zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, ▪ różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nadarzyn na lata 2014-2020 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program Współpracy Gminy Nadarzyn z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, o których mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nadarzyn na lata 2014-2020 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nadarzynie. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii, które obejmują szacunkową wielkość wydatków na jej realizację w kolejnych latach.

Tabela 16. Ramy finansowe strategii w latach 2014-2020*

szacunkowa wielkość wydatków (w zł) w latach:						
2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.
1.081.545,36	1.108.583,99	1.136.298,59	1.163.569,76	1.191.495,43	1.220.091,32	1.249.373,52

*środki finansowe własne planowane w budżecie gminy na realizację zadań z zakresu polityki społecznej

Źródło danych: Urząd Gminy Nadarzyn.

Środki finansowe na realizację zadań z zakresu polityki społecznej będą ujmowane corocznie w uchwale budżetowej Rady Gminy.

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych, polegające na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane z jednej strony pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku, z drugiej natomiast umożliwią ustalenie rzeczywistych rezultatów ich wdrożenia – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Wójt Gminy może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Cel strategiczny 1.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba osób objętych pomocą w ramach grupy wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci,
- liczba dzieci objętych opieką przedszkolną,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką,
- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego,
- liczba grup samopomocowych oraz liczba osób objętych w i ich ramach wsparciem,

- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba podmiotów ekonomii społecznej,
- liczba podmiotów gospodarczych,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba opracowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,
- liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym,
- liczba nowych mieszkań komunalnych i socjalnych.

Cel strategiczny 2.:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba seniorów i osób niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba osób korzystających z klubu seniora,
- liczba osób z gminy objętych wsparciem w ramach dziennego domu pobytu,

- liczba klas integracyjnych oraz liczba dzieci do nich uczęszczających,
- liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery,
- liczba osób objętych usługami rehabilitacyjnymi,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 3.:

- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 4.:

- liczba pracowników GOPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba asystentów rodziny,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2011-2013	20
Tabela 2. Przedszkola i szkoły w gminie w roku szkolnym 2013/2014	27
Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie w 2013 roku	31
Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie w 2013 roku	33
Tabela 5. Podmioty lecznicze i apteki w gminie w 2013 roku	35
Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych..	41
Tabela 7. Osoby z gminy objęte wsparciem w 2013 roku przez wybrane podmioty działające na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w gminie.....	45
Tabela 8. Kadra GOPS-u i jej kwalifikacje w 2013 roku	49
Tabela 9. Wydatki na realizację zadań z zakresu polityki społecznej w gminie w latach 2011-2013	50
Tabela 10. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez GOPS w latach 2011-2013	53
Tabela 11. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2011-2013	55
Tabela 12. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2011-2013	56
Tabela 13. Instytucje wsparcia w gminie w 2013 roku.....	57
Tabela 14. Instytucje wsparcia spoza gminy, z oferty których mogą korzystać i korzystają jej mieszkańcy.....	58
Tabela 15. Organizacje pozarządowe w gminie w 2013 roku	60
Tabela 16. Ramy finansowe strategii w latach 2014-2020*	93

Wykresy:

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2011-2013	17
Wykresy 3-4. Ruch naturalny i migracyjny ludności gminy w latach 2011-2013	18
Wykres 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2010-2012	19
Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2011-2013.....	19
Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha)	21

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2011-2013.....	22
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2013 roku	22
Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2010-2012	23
Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2010-2013	23
Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie pruszkowskim, w województwie mazowieckim i w kraju w latach 2010-2013 (w %).....	24
Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2013 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia	25
Wykres 17. Bezrobotni w gminie na koniec 2013 roku według rodzaju działalności ostatniego miejsca pracy	26
Wykres 18. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2013 roku	37
Wykres 19. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2013 roku	37
Wykres 20. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży w 2013 roku	37
Wykres 21. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku.....	39
Wykres 22. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku	39
Wykres 23. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku.....	40
Wykres 24. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku	40
Wykres 25. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2011-2013	42
Wykres 26. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2011-2013.....	43
Wykres 27. Przestępstwa stwierdzone w gminie w 2013 roku	47
Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2011-2013 udzielono pomocy i wsparcia	51
Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2011-2013 przyznano świadczenie pieniężne	51
Wykres 30. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2011-2013 przyznano świadczenie niepieniężne	51

Wykres 31. Rodziny i osoby w rodzinach w gminie, z którymi w latach 2011-2013 przeprowadzono wywiad środowiskowy	51
Wykres 32. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2011-2013 (liczba osób w rodzinach)	52
Wykres 33. Warunki życia w gminie	62
Wykres 34. Problemy najczęściej dotyczące mieszkańców gminy	63
Wykres 35. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	64
Wykres 36. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?	65
Wykres 37. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?	65
Wykres 38. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?	66
Wykres 39. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?	66
Wykres 40. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?	67
Wykres 41. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?	67
Wykres 42. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie	68
Wykres 43. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?	68
Wykres 44. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?	69
Wykres 45. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy	70
Wykres 46. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?	70
Wykres 47. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie	71
Wykres 48. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	71
Wykres 49. Problemy najczęściej dotyczące osoby starsze z gminy	72
Wykres 50. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?	72
Wykres 51. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy	73

Wykres 52. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?	73
Wykres 53. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?	74
Wykres 54. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie.....	74
Wykres 55. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?	75